

POLICIJA

TURINYS

Policijos tarnautojų mokymas, A. J.	2
Drausmė ir jos reikalingumas policijai, J. Bobelis	3
Policija ir privatinė teisė, A. Kub.	7
Pasienio policijos tarnyba, J. Basevičius	9
Valgomų daiktų ir gėrimų priežiūra, K. Marčiulionis	11
Palmoskopija, prof. Šebedevas	13
Tarptautinė policijos technikos paroda Karlsruhe'je, K. Urbanavičius	15
Jonas Smilutis, V-tukas.	18
Gaisro instrukcija policijos tarnautojams, D. S-ka.	20
Oficialinis skyrius	21
Žinios apie kontrabandą.	23
Klausimai ir atsakymai	24

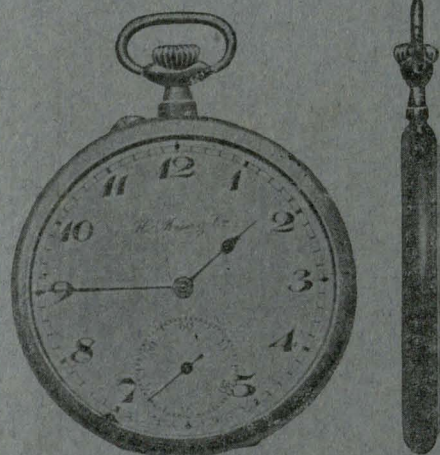
Visi skaitykite Lietuvos
policijos laikraštį

„POLICIJA“

Visi skaitykite Lietuvos
policijos laikraštį

POLICIJA rašo specialiais policijos gyvenimo klausimais ir deda daug straipsnių iš teisės, kriminologijos ir vidaus tvarkos sričių, įdomių ne tik policijos tarnautojams, bet ir šiaip visiems susipratusiems piliečiams.

== Policijos prenumerata: metams 16 litų, 1/2 metų 8 litai, 3 mėn. 4 litai. ==

P. N.

H-y Moser & C-ie

Fabrika įsteigta Šveicarijoje 1826 m.
Petrapilis, Maskva, Kijevas, Helsinkis, Ryga ir Talinas

Kauno skyrius Laisvės alėja 61 nr.

Nuosavios fabrikos laikrodžių pardavimas.
Didelis sieninių laikrodžių pasirinkimas.

Taisymo skyr. pavestas buv. mūsų
Petrapilio skyr. meistro priežiūrai

Siunčiame kainoraščius!
Saugokitės padirbimų!

Kviečiame visus užsisakyti Lietuvos savivaldybių laikraštį

„SAVIVALDYBĖ“

SAVIVALDYBĖ rašo visais savivaldybių gyvenimo klausimais, deda jų aiškinimų ir įvairių praktiškų nurodymų, kaip svarbius savivaldybių reikalus geriau sutvarkyti,
SAVIVALDYBĖ aiškina mūsų savivaldybių kompetenciją įstatymų ribose, nurodo savivaldybių teises ir prievoles,
SAVIVALDYBĖ plačiai informuoja apie mūsų savivaldybių veikimą, jų rūpesnius ir uždavinius,
SAVIVALDYBEI bendradarbiauti yra kviečiami ir pasižadėjo įžymesnieji savivaldybių darbininkai, žinomi teisininkai, visuomenės veikėjai, publicistai ir kiti žurnalistai. Todėl laikraštis tikisi nuolat gerėti ir populiarėti.

SAVIVALDYBĖS PRENUMERATA

LIETUVOJE (ir Vokietijoje, Latvijoje, Estijoje)

UŽSIENIUOSE

Vieneriems metams — 20 litų

24 litai

Pusci metų — 12

14

Trems mėnesiams — 6

7

„Savivaldybės“ redakcija: Kaunas, Laisvės al. 9, telefonas 303

POLICIJA

LIETUVOS POLICIJOS MĖNESINIS LAIKRAŠTIS

REDAKCIJOS ir ADMINISTRACIJOS ADRESAS: KAUNAS, V. R. M. PILIEČIŲ APSAUGOS D-TAS, TELEF. 566

Aukštesniųjų policijos valdininkų išleistuvės, 1925 m. liepos m. 28 d.

× J. E. vid. reik. ministeris A. Endziulaitis. ×× Piliečių apsaugos depart. direkt. A. Jakobas.

Sėdi iš kairės į dešinę: 1) Prapuolenis, rezervo v-ko pad., 2) Labutis, rezervo v-kas, 3) Girštautas, Biržų - Pasvalio polic. vad., 4) Vorobjovas, pil. ap. d-to administr. referent., 5) Norgelavičius, vid. reik. min. jurs-kons., 6) Misiurevičius, polic., inspekt., 7) Čėpla, teisininkas, 8) Ramanauskas, aukšt. polic. mok. v-kas.

Stovi iš kairės į dešinę: 1) Feiferis, Marijamp. miesto ir ap. polic. vadas, 2) Šostakas, Ukmergės m. ir ap. pol. vad., 3) Vitkus, Kauno m. ir ap. v-ko pad., 3) Sauzdravas, Rokiškio ap. polic. vadas, 5) Gruzdas, Šiaulių m. ir ap. v-ko padėj., 6) Repečka, Telšių ap. pol. vad., 7) Jodka, Raseinių ap. pol. vad., 8) Lesniauskas, Alytaus ap. pol. vad., 9) Razvickas, aukšt. pol. mok. rik. inspekt., 10) Paškevičius, Šiaulių m. ir ap. pol. vad., 11) Marcin-kevičius, Vilkaviškio ap. pol. vad.

Viršutinė eilė iš kairės dešinėn: 1) Vilimavičius, Kėdainių ap. pol. vadas, 2) Vilčinskas, Kauno ap. polic. vad., 3) Neuronis, Zarasų ap. pol. vadas, 4) Paulionis, Marijampolės m. ir ap. v-ko padėj., 5) Vilkas, Panevėžio m. ir ap. v-ko pad., 6) Janušonis, Kauno miesto policijos vadas, 7) Karoblis, Tauragės ap. pol. vadas, 8) Baltrušaitis, Šakių ap. pol. vadas, 9) Kregždė, Panevėžio m. ir ap. pol. vadas, 10) Steponėnas, Ukm. ap. nuov. v-kas, 11) Stravinskas, Seinų ap. pol. vadas.

Guli iš dešinės kairėn: Bajoras, Trakų ap. pol. vad., 2) Juodakis, Kretingos ap. pol. vadas.

A. J.

Policijos tarnautojų mokymas

Mūsų valstybė gyvuoja nepriklausoma dar tik septynerius metus. Valstybei tai yra trumpas laikas, maža duodas galimumų tinkamai sutvarkyti platų valdymo aparatą, igyti vienodumo veikime ir išsidirbti tam tikroms valdymo srityje tradicijoms. Besiorganizuojant valdymo aparatui, valdininkų skyrimai daromi dažnai ne tiek atsižįrint skiriamųjų asmenų turimų žinių ir prityrimo, kiek spiriant reikalui bendrai valdininkų turėti, kad kaip nors uždėtas pareigas atlikti ir, kad valdymo aparatas, nors ir ne per geriausiai veiktų. Laikui bėgant, atsiranda galimumų tą aparatą gerinti, ar tai pakeičiant nevisai tinkamus tarnautojus tinkamesniais ir daugiau žinių turinčiais, ar esamieji tarnautojai patys pasistengia geriau susiprasti su jiems uždėtomis pareigomis ir prasilavina savo veikimo srityje, ar tai vyresnybė steigia tam tikrus kursus, mokyklas jų žinioms papildyti.

Mūsų valstybės valdymo aparatas savo veikime daugumoje iki šiol turi vadovautis buv. Rusų imperijos įstatymais. Bet pagrindiniai mūsų valstybės sutvarkymo įstatymai yra ne tie patys, kuriais tvarkėsi Rusų imperija. Mes turime mūsų steigiamojo seimo priimtąją konstituciją, kuria padėti mūsų demokratinės valstybės pagrindai, kuria suteiktos mūsų piliečiams daug didesnės teisės, kaip tai buvo Rusų imperijoje. Vidaus valdymo srities įstatymai su taja mūsų konstitucija nėra suderinti, nenustatyta aiškiai, kurie iš veikusiųjų rusų įstatymų veikia ir pas mus. Šioje srityje mes turime bendrą taisyklę, kas ne priešinga mūsų konstitucijai ir kas nėra mūsų įstatymdavystės organo išleistais įstatymais pakeista, tas veikia. Bet policijos valdininkams, kuriems tenka kasdien susidurti su opiausiais piliečių reikalais, varžyti piliečių teises, ar tai valstybės ar visuomenės labui, stovėti sargyboje viešosios tvarkos bei ramybės palaikymo, žmonių sveikatos apsaugojimo, švarą prižiūrėti ir kit. reikaluose, — darosi sunku orientuotis, kokie, būtent, veikusieji rusų laikais įstatymai tebegalioja, o kurie reikia laikyti negaliojančiais. Ne kiekvienas valdininkas gali ge-

bėti išrišti klausimą, ar toks tai įstatymas prieštarauja mūsų konstitucijai, ar ne. Be to, ir mūsų seimo išleisti įstatymai nesusistematizuoti, nepatiekti valdininkams tokiu pavidalu, kad jie lengvai ir greitai galėtų juose susivokti. Dauguma dar gi aukštesniųjų valdininkų neturi visų rusų įstatymų, sunku jų gauti ir jie brangiai kainuoja. Policijos valdininkams tenka turėti reikalų ir vadovautis ne vienu kuriuo nors tomu, bet beveik jais visais. Todel nenuostabu, kad iš administracijos pusės būna kai kada ir suklydimų.

Viena iš priemonių, kuria galima patobulinti administracijos aparato veikimas, kaip aš jau aukščiau nurodžiau, yra steigimas valdininkams specialių kursų ir mokyklų, kur jiems būtų suteikiamos reikalingos mūsų gyvenimo aplinkybėse žinios, rišami visi neaiškumai ir suvienodinamas visų jų ateities veikimas. Vidaus reikalų ministerija turi nuolat veikiančias dvi mokyklas: žemesnioji policijos mokykla—Rokiškyje ir aukštesnioji policijos mokykla—Vėsulavoje (Linksmadvary, paliai Kauną). Veikė vienu laiku ir pasienio policijos mokykla; dabartiniu laiku ji neveikia, bet, jei bus seimo leisti kreditai, manoma ją atgaivinti nuo 1926 metų. Žemesniosios policijos mokyklos tikslas — paruošti tinkamų eilinių ir vyresniųjų policininkų; aukštesnioji policijos mokykla ruošia nuovadų viršininkų padėjėjų. Iki šiam laikui yra žemesniąją policijos mokyklą baigusių ir policijoje tebetarnaujančių 121 policininkas; nuovadų viršininkų padėjėjų perleista per aukštesniąją policijos mokyklą 209 vyrai, iš jų tebetarnauja policijoje 146 vyrai. Žemesniosios policijos mokyklos programoje numatyti šie dalykai: a) bendro lavinimosi — lietuvių kalba, Lietuvos istorija ir geografija, aritmetika, dailyraštis ir moraliniai tikybiniai pasikalbėjimai; b) specialūs — policijos tarnyba ir statutai, žinios iš valstybinės ir administracinės teisės, nuskaitimai, jų rūšys ir kovos metodai su jais, sanitarija, specialūs pratimai bei mankštymai (pritaikomoji policijos tarnybai gimnastika); c) fizinio auklėjimo — rikiuotė,

ginklų pažinimas ir vartojimas, jojimas, važiavimas dviračiais, plaukiojimas ir kit. Aukštesniojoje policijos mokykloje yra plačiau dėstomi teisės dalykai (baudžiamoji teisė, baudžiamasis procesas, valstybinė ir administracinė teisė), kriminologija ir policijos tarnyba.

Tokių specialių mokyklų nauda dabartiniu laiku jau gerai įvertinta užsienyje, kur šios rūšies mokyklos yra gerokai išsiplėtojusios ir gana aukštai pastatytos. Romos aukštesniojoje policijos mokykloje, į kurią komandiruojami policijos vice-komisarai, ir kurios kursas tęsiasi ligi 4 mėnesių, dėstoma be grynai policijos ir teisės dalykų, dar trumpai antropologija, psichologija, teismo medicina ir žinios iš socialinio gyvenimo. Mūsų valdininkus, be abejo, ir gi būtų ne pro šalį su tais dalykais supažindinti, bet, ką darysi... turime tuo tarpu dar kitas svarbesnes spragas užlipdyti!

Nuo šių metų liepos mėnesio 1-mos dienos prie aukštesniosios policijos mokyklos buvo įsteigti mėnesiniai kursai policijos vadams, apskričių viršininkų padėjėjams ir tolygiems aukštesniems policijos valdininkams. Šiuose kursuose, kiek tai leido laikas, buvo supažindinama su baudžiamąja teise, baudžiamuoju procesu, policijos tarnyba ir specialiais įstatymais (pasų, medžioklės, draugijų, susirinkimų ir t. t.), administracine ir valstybine teise, ginklais ir jų vartojimo būdais, buvo dar praktiškai atlikti šaudymai ir jojimas. Nors šie kursai buvo taip trumpi, bet naudos atnešė daug, nes susivažiavę vadai bei viršininkai turėjo galimumo iškelti iš praktikos prityrimo daug klausimų ir juos čia kursuose, specialiams lektoriams padedant, rišti ir tuo atveityje suvienodinti ir juridiškai pagrįsti savo veikimą.

Be to, lektorių buvo duota nemaža medžiagos ir nurodyti šaltiniai, kuriais, prireikus, jie galėtų naudotis. Nebuvo galimumo tuo tarpu tuos kursus prailginti, nes, sutraukius aukštesniuosius valdininkus ilgesniam laikui į kursus, gana žymiai neigiamai tai atsilieptų vietose.

Nuo šių metų rugpiūčio mėnesio 15 dienos, manoma įsteigti prie tos pačios aukštesniosios policijos mokyklos 4 mėnesių

kursai nuovadų viršininkams. Per šiuos kursus manoma praleisti pusę visų nuovadų viršininkų.

Baigdamas, noriu štai ką pabrėžti: iš vienos pusės patys policijos valdininkai, atsižiūrint į tai, kad mes einame į taikesnes gyvenimo sąlygas, kad ir mūsų policijos valdininkų veikimas yra sunkus, neturint po ranka sistematizuotų įstatymų, kuriuose lengvai ir greit galima būtų orientuotis, bet visą įstatymų mišinį, — turi mokyti patys, o, esant galimumui patekti į specialius kursus, mokyklas — eiti ir visu atsidėjimu lavintis. Iš kitos pusės ir valstybė neturėtų gailėtis tam reikalui (t. y. mokykloms ir kursams steigti) lėšų, nes, kaip teisingai pasakė prie Jenos aukštesniosios policijos mokyklos atidarymo Weimaro policijos mokyklos direktorius d-ras Prehn'as: „Gera policija yra naudinga visiems gyventojų sluoksniams. Policijai leidžiamos lėšos yra procentuojantis (werbendes) kapitalas“.

J. Bobelis

Drausmė ir jos reikalingumas policijai

I. Drausmės sąvoka. Drausmė yra derinys priemonių ir taisyklių, kurios privalomos visiems asmenims, įeinantiems į tam tikrą organizuotą vienetą. Drausmės supratimas duoda tų savotiškų santykių, kurių atsiranda organizuotame vienete vardan vienos valios ir vienybės tradicijų idėjos praktiško vykdymo. Kiekviena organizuotame vienete vienos valios šaltinis yra to vieneto aukščiausias viršininkas ar vadas. Kad vienos valios idėja galėtų įsi gyventi, reikalinga, kad visi organizuoto vieneto nariai sugebėtų perimti, įsigilinti ir suprasti aukščiausio viršininko paliepimus. Šitokis organizuoto vieneto gabumas atsiranda nustatant ir išvystant jo viduje ypatingus santykius, glūdinčius hierarchijos principu ir vadinamus drausme.

Hierarchijos principas yra tas, kad tam tikro organizuoto vieneto sąstatan įeinantieji asmenys turi jame skirtingą padėtį ir yra arčiau, ar toliau nuo vienintelės valios šaltinio, nuo aukščiausio viršininko. Tuo būdu susidaro hierarchinis padalinimas viršininkais ir valdiniais. Kiekvienas viršininkas tuo pat metu yra ir valdinys, kadangi jis tik paduoda gautus paliepimus; o kiekvienas valdinys, išskyrus tą, kuriam nė vienas asmuo nepriklauso, tuo pat yra ir

viršininkas, nes jis perima paliepiamus tolimesniam jų perdavimui. Paliepimų įgyvendinimo idėja tarp viršininkų ir valdinių sudaro labai sudėtingus santykius kurių pamate kaip tik yra klusnumo principas, nes pats klusnumas yra būtina sąlyga paliepiamus įgyvendinti. Išeina, kad drausmės sąvokai galima duoti formalų apibūdinimą, kaip duodama teisei: teisė yra žmonių santykius reguliuojamųjų normų suma, gi drausmė yra suma sąlygų, kurios nustato savitarpis santykius viršininkų su valdiniais. Drausmės esmė yra pildymas tų sąlygų, kuriomis pamatuojami savitarpiai viršininkų ir valdinių santykiai. Šios sąlygos yra logiškas išvystymas perėmimo idėjos ir aukščiausio viršininko paliepimų, kaip vienintelės valios, organizuotame vienete įkūnijimas.

Tokiu būdu, pirmutinis drausmės šaltinis yra etiškas principas — prievolės jausmas, savo pareigų supratimas ir jų griežtas pildymas, antras šaltinis yra drausmės įstatymas, kuris pirmajam šaltiniui suteikia juridinės galios.

II. Drausmės santykių subjektai. Kiekvienas viršininkas rūpinasi, kad aukščiausio viršininko paliepimai būtų tinkamai perduoti tolyn ierarchijos tvarka. Tam tikslui viršininkas reguliuoja valdinių veiksmus, juos tvarkydamas ir prižiūrėdamas. Iš to išeina, kad viršininkas pirmiausia turi teisės duoti įsakymus bei nurodymus, kadangi paliepimų perdavimo idėjai vykdyti reikalinga tam tikra įtaka valiai asmens, kuris perduoda, ir valiai asmens, kuris priima. Tuo būdu, konkretė tos įtakos išraiška, kuri priverčia valią, yra įsakymas. Teisė duoti įsakymus ir nurodymus gimdo prievartos teisę su atsakomybe už tuos, kuriuos prievartos teisė liečia. Iš to, kas aukščiau pasakyta, galima aiškiai išvesti esminius elementus «viršininko» sąvokai apibūdinti, būtent:

- 1) teisė įsakymus duoti,
- 2) bausmės teisė ir
- 3) atsakomybė už valdinius.

Asmuo, turįs šiuos tris pažymius link kito asmens, yra viršininkas, o tasai asmuo, kuriam kitas turi teisės įsakyti, bausti ir būti atsakomingu už jį, yra valdinys. Santykių plotmėje, kur šių pažymių nėra, negali būti kalbos apie viršininką ir valdinį. Todel, kaip tik vienas asmuo įgyja aukščiau pažymėtus tris pažymius kito asmens link, pastarasis tuo pat tampa pirmojo valdiniu.

Iš čia visai aišku, kad laikotarpis, kuriame tęsiasi tie santykiai, jokios reikšmės neturi; čia svarbiausia tiksliai tas, kad tam tikru momentu vienas asmuo, naudodamasis savo tarnybos padėtimi, turėtu teisės kitam asmeniui įsakyti, jį bausti ir būti už jį atsakomingu. Iš čia aišku, kad drausmės santykių subjektai yra viršininkas ir valdinys.

III. Drausmės santykių turinys. Suma viršininkų ir valdinių teisių ir pareigų sudaro drausmės santykius. Viršininkų ir valdinių

teisės ir pareigos labai skirtingos. Valdinio pareigos gali būti visai aiškiai ir tiksliai formuluotos, viršininko pareigas tiksliai formuluoti negalima. Viršininko teisės yra pilnai nustatytos, valdinio teisės turi visą eilę apribojimų, kurie priduoja tomis teisėms daug mažą sąlyginio pobūdžio. Šis skirtingumas glūdi pačioje drausmės esmėje ir drausmės santykiuose, kurie atsiranda vienos valios idėją praktiškai vykdant. Toks skirtingumas sudaro būtiną ypatingumą kiekvieno organizuoto vieneto, drausmės dėsniams pagrįsto. Pamatinė viršininko teisė — duoti įsakymus; sąryšis su tuo, pamatinė valdinio pareiga — klusnumas. Klusnumas, juridinės pareigos prasme, yra tame, kad vienas asmuo paveda savo valią kito asmens valiai. Todel drausmės santykių sferoje klusnumo principas techniškai vadinamas subordinaacija. Subordinacijos esmė yra tikslingas ir aiškus viršininko įsakymų pildymas. Tačiau viršininko įsakymų pildymas neturi būti aklas, tai yra, pildant viršininko įsakymą, žiūrima, kad duotasis įsakymas sutaptų su pagrindine aukščiausios valdžios nustatyta tvarka, kad tas įsakymas neprieštarautų įstatymams, ir būtų tarnybos pobūdžio. Įsakymas, neturįs ryšio su tarnyba, arba prieštaraujantis įstatymams, nėra pildytinas. Įsakymas bendrai yra autoritetingas išreiškimas valios to asmens, kuriam suteikta valdžia. Kad valdinys galėtų įsakymą aiškiai suprasti ir jį išpildyti, reikalingos trys sąlygos:

- 1) įsakymas turi būti duotas viršininko;
- 2) įsakymas turi būti nukreiptas valdinui ir
- 3) įsakyme turi būti aiškus, tikslus ir būtinai reikalavimas pildyti.

Įsakymo forma ir jo perdavimo būdas jokios reikšmės neturi, nes esminės reikšmės įsakymui duoda trys aukščiau pažymėtos sąlygos.

Dabar aišku, kad įsakymas gali būti duotas raštu, žodžiu ir dargi simbolais, be to, įsakymas gali būti įduotas valdinui betarpiškai, ar per kitą asmenį. Sudaryti sau kiek aiškesnį vaizdą, truputį panagrinėsime čia pažymėtas įsakymui būtinias sąlygas.

1. Įsakymas turi būti duotas viršininko. Čia suprantama, kad tam tikro viršininko autoritetingas valios išreiškimas, tai bus įsakymas, kurį reikia griežtai skirti nuo įstatymo, nes įstatymas yra aukščiausios suverenės valdžios išleistas, visiems privalomas ir į drausmės santykių sferą neįeina. Į drausmės santykių sferą įeina tik viršininko įsakymų klausimas tikra to žodžio prasme, tačiau, kiekvieno viršininko įsakymas savo pamate turi įstatymą, bet duodamas konkrečia forma viršininko asmeni. Sąvoka «viršininkas» buvo apibūdinta aukščiau ir šiuo atveju kitoks tos sąvokos aiškinimas principiniai neleidžiamas.

Duoti įsakymus gali tiksliai tas, kuris turi teisę įsakyti, kuris yra atsakomingas ir, pagaliau, kuriam suteikta teisė bausti. Visi priešingumai šiam principui iš pamatų griauja vienintelės

valios idėją ir veda į netvarką kiekvieną organizuotą vienetą.

2. Įsakymas turi būti nukreiptas valdiniui, kitaip tariant, asmeniui, kuris priklauso tam viršininkui, iš kurio įsakymas išeina, arba tam asmeniui, kuriam viršininkas, davęs įsakymą, turi teisės įsakyti, neša už jį atsakomybę ir link kurio turi bausmės teisė. Trumpai sakant, viršininko reikalavimas turi būti nukreiptas į tą asmenį (ar asmenų grupę), kuris yra jo priklausomybėje.

Nuo viršininko įsakymo taip pat reikia skirti įvairias instrukcijas, aplinkraščius ir, bendrai, administracinius parėdymus, turinčius bendro pobūdžio. Visi panašūs parėdymai, kad ir įeina į drausmės santykių sferą, tačiau tai nėra reikalavimai, nukreipti į valdinį, kaip į tam tikrą konkretų asmenį.

3. Įsakyme turi būti aiškus, tikslus ir būtinas reikalavimas pildyti. Viršininko teisė — duoti įsakymus — pamatuojama tuo, kad jis yra aukščiausios valdžios paliepmų perdavinėtojas. Kad tuos aukščiausios valdžios paliepmus praktikoje vykdyti reikalinga visuose organizuoto vieneto veiksmuose įkūnyti vienintelės valios idėją. Tam tikslui viršininko reikalavimas, nukreiptas valdiniui, turi turėti privalomumo ypatybės, būtent: kad įsakymas būtų tarnybos santykių srityje ir atitinkas bendrai įstatymų dvasiai, nes šioms sąlygoms priešingi įsakymai nėra pildytini. Be to, nėra pildytinas toks įsakymas, kurį duoda žemesnysis viršininkas valdiniui, prieštaraujant jau anksčiau duotam aukštesnio viršininko įsakymui, apie kurį valdinys informuotas. Čia išeinama iš tos taisyklės, kad žemesniojo viršininko teisių suma sudaro dalį aukštesniojo viršininko, teisių sumos link kurio žemesnysis viršininkas yra valdinys. Kuomet vyrafo nesąmoningo įsakymų pildymo principas, kuomet asmens pavergimas buvo laikomas kaip pamatinė sąlyga drausmei ugdyti, tuomet į viršininko įsakymų turinį ir esmę nežiūrėdavo ir aklai juos pildydavo. Mūsų gi laikais, netarnybiniai santykiai būtinai turi būti atskirti nuo drausmės santykių, tik tuo būdu galimas individualinis valdinio išauklėjimas. Nurodyti iš anksto tuos rėmus, kur baigiasi tarnybiniai santykiai ir prasideda netarnybiniai, yra labai sunku; tačiau kiekvienam konkrečiam atsitikimui tie rėmai gali būti nurodyti visumet be ypatingo sunkumo. Logiškas aklo įsakymų pildymo principo plėtojimas privedavo dar gi prie to, kad valdinys turėdavo pildyti ir tokius įsakymus, kurie aiškiai prieštarėdavo įstatymams. Nors reikia su pasigailėjimu pažymėti, kad šio principo šalininkų atsiranda ir mūsų laikais, tačiau panašių pažiūrų nerimumas tiek aiškus, kad jokių įrodymų nereikalingas.

Klusnumo pareiga labai tampriai rišasi su pagarbos pareiga. Kad klausimas paašškėtų, apsistosime kiek plačiau.

Pagarba, kaip juridinė pareiga drausmės santykių sferoje, pasireiškia susilaikymu nuo by kurio žeminančio bei įžeidžiančio viršininką elgesio ir mandagumu su viršininku. Klusnumo pareiga išreiškia viršininko autoriteto pripažinimą; pagarbos pareiga — yra išorinė viršininko autoriteto pripažinimo išraiška, kuri sustiprina klusnumą. Toks ankštas rišys tarp klusnumo ir pagarbos nustato tiksliai ir aiškiai reglamentaciją valdinio santykiuose su viršininku. Iš to kyla visa sistema išorinių mandagumo ženklų, kurių prisilaikymas visais atvejais išreiškia tam tikrą pagarbą. Klusnumo ir pagarbos principais vaduojantis, valdinys santykiuose su viršininku turi visą eilę prievolių, drausmės tvarka nustatytų. Viršininko pareigos, santykiuose su valdiniais, yra labai įvairios ir sudėtingos; todėl jas aiškiai formuluoti gana sunku. Bet galima tvirtinti, kad pirmutinis pamatas viršininko pareigų santykiuose su valdiniais — duoti valdiniui moraliai drausmingą išauklėjimą, ir tuomi paruošti jį tinkamu valstybei darbininku. Pirmutinė ir pati galingoji auklėjimo priemonė — pavyzdys. Todėl visais atvejais santykiaujant su valdiniais, viršininkas privalo griežtai ir tiksliai pildyti įstatymus, įsakymus ir gerbti savo viršininkus, nes tuo jis auklėja valdinius, rodydamas jiems sveiką pavyzdį. Vadinasi, visai aišku, kad jokiai sauvallei negali būti vietos.

Viršininkas vykdydamas įstatymais jam duotą bausmės teisę, privalo būti teisingas, nes jis visumet turi atsiminti, jog asmeniniai tikslai turi būti juo toliau, dėl to viršininkas turi griežtai skirti tarnybos santykių sferą nuo netarnybos. Savo valdinius viršininkas turi gerbti, nes tas didina jo autoritetą ir stiprina valdinių pasitikėjimą, be to, tas gerbimas tiek pat reikalingas, kaip ir viršininko gerbimas iš valdinių pusės. Bendra savigarba sudaro jaukius ir normalius santykius, ir valdiniai tuomet reiškia klusnumą ir pagarbą ne iš baimės, bet sąmoningai suprasdami savo pareigas ir vertindami viršininko autoritetą.

IV. Drausmės teisė. Viršininkas uždeda drausmės pabaudas. Šiai teisei atitinka du dalykai:

- 1) viršininko priežiūros pareiga ir
- 2) valdinio drausmės atsakomybė.

Drausmės teisė yra tenai, kur einant įstatymais, ar net sutartimi, nustatyta vieno asmens priklausomybė kitam. Drausmės teisė suprantama ir objektyvia prasme kaip rinkinys įstatymais nustatytų drausmės valdžios normų. Tačiau visiems bendrų drausmės teisės kodeksų nėra, — drausmės teisė normuojama tais įstatymais, kurie specialiai pritaikyti konkretiems priklausomybės santykiams. Svarbiausią vietą užima drausmės teisė ierarchiniuose, valstybės tarnyboje esamų asmenų, priklausomybės santykiuose; jau iš valstybės tarnybos esmės aišku, kad šioje tarnyboje turi

būti griežta žemesniųjų priežiūra iš aukštesniųjų pusės. Valstybės tarnyba uždeda tarnautojui daugybę specialiųjų pareigų kitų tarnautojų link, link pašalinių asmenų ir link savęs. Šių pareigų tikslų pildymą laiduoja vyresniųjų priežiūra tarnyboje ir jų teisė drausmės keliu bausti už elgesius ir veiksmus, kurie nors ir nėra nusikaltimai kriminaline prasme, tačiau yra negeistini ir prieštarauja kiekvieno, tarnyboje esančio asmens, ypatybėms ir kenkia bendroms tarnybos pareigoms. Tuo būdu viršininkas ne tik turi teisės ir prievolės nuolat prižiūrėti, kad tarnybos pareigos būtų tiksliai ir sąžiningai pildomos, bet turi ir aktyviai šia kryptimi veikti, naudodamas savo teisę — drausmės būdu bausti įstatymais nustatytoje ribose. Be to, viršininkas privalo prižiūrėti savo valdinių elgesį ir santykius su jų valdiniais, nuolat darydamas įtakos, tikslu įpratinti tik sąžiningiems darbams ir tuo apsaugoti nuo nusikaltimų. Konkrečiai sakant, drausmės teisė yra ta, kad viršininkas gali be teismo bausti savo valdinį įstatymais numatytais atsitikimais ir nustatytoje ribose, arba atiduoti valdinį teisman, kuomet už pastarojo nusikaltimą nustatyta bausmė, kurią tik teismas gali uždėti.

Nusizengimas, kurio išdava — drausmės pabauda, nėra teisės peržengimas, o tik prasiilenkimas su nustatyta tvarka ir todėl čia pakanka tik drausmės įtakos, atsižvelgiant į tą padėtį, kurioje yra nusizengėlis kaip valstybės tarnautojas, ar kaip korporacijos narys. Atsižūrint specialiųjų interesų, kurie saugojami drausmės pabaudų grąsa, įstatymas duoda drausmės valdžiai teisės nustatyti drausmės pabaudą kiekvienam atskiru atsitikimu.

Bendrai, drausmės pabaudos būna labai įvairios, atsižūrint valdžios, kurią turi viršininkas, ar tam tikra korporacija, ir atsižūrint to asmens padėties, kuriam drausmės pabauda dedama. Drausmės pabaudos skirstomos į dvi rūšis: pirmos, kurios atsirado nepriklausomai nuo valstybės, pavyzdžiui, drausmės teisė šeimoje, bendruomenėje, bažnyčioje, ir antras, kurias nustatė valstybė, pavyzdžiui: viršininko tarnybinė padėtis, teismo pirmininko, advokatų tarnybos ir panašios.

Valstybės nustatytos drausmės pabaudos būna: 1. pastebėjimas, 2. papeikimas, neįtraukiant į tarnybos formularą*), 3. išskaitymas iš algos, 4. vietos pažeminimas, 5. areštas ir 6. kaip skaudžiausia bausmė — paliuosavimas, ar pašalinimas iš tarnybos.

V. Skundo teisė. Nors viršininkų teisės drausmės pabaudoms dėti yra apribotos, ir už neteisingą valdinio nubaudimą viršininkas atsakomingas prieš įstatymus, tačiau nevisumet viršininko neteisingas pasielgimas su valdiniu iškiltų aikštėn, jeigu nebūtų skundo teisės. Todėl visais

atvejais, kuomet valdinyje jaučiasi neteislingai viršininko nubaustas, jis turi teisės skųstis aukštesniam viršininkui, nurodydamas savo skundui paremti rimtus argumentus.

Vyresnysis viršininkas, gavęs skundą ant žemesniojo viršininko privalo nuodugniai ištirti ir, radęs skundą teisingu, atatinamai reaguoti. Gi, jeigu skundas, jį ištyrus, pasirodė nerimtas, tuomet palaikant viršininko autoritetą**), toks skundėjas turi būti tuč tuojau nubaustas, nekalbant visai apie sąmoningai-melagingus skundus, už kurį davimą skundėjas atsakomingas prieš teismą.

Bendrai galima pasakyti, jog kreiptis į valdžią tikslu apginti savo įžeistąsias teises, turi teisės kiekvienas pilietis. Ši teisė glūdi pačioje valstybės organizacijos idėjoje.

VI. Išvada. Policija yra valstybės vidaus jėga, arba, kitaip sakant, valstybės antroji kariuomenė. Kaip kariuomenės pirmutinis ir svarbiausias uždavinys yra saugoti valstybę nuo išorinių priešų, taip policijos pirmutinis ir svarbiausias uždavinys — saugoti valstybės vidaus tvarką ir konstituciją. Tik retais atvejais, kuomet policija dėl savo mažo skaičiaus negali suardytoją vidaus tvarką atstatyti, jai pagalbon kviečiama antroji valstybės jėga — kariuomenė.

Kad policija galėtų tinkamai savo atsakomingas ir labai komplikotas pareigas atlikti, be abejonės, ji privalo būti tvarkoma drausmės pagrindais. Pasiaiškinę drausmės pagrindų esmę prieiname išvados, kad drausmė yra būtinas gyvavimo faktorius kiekvieno organizuoto vieneto bendrai, o policijos ypačiai.

Įsiziūrėjus į policijos esmę, jos organizaciją ir pareigų įvairumą, negalima nepastebėti tų rėmų, kuriuose drausmė policijos organizaciją laiko. Mes žinome, kad drausmė tai yra kiekvienos organizacijos pamatas, kad drausmė kiekvienai organizacijai duoda tvirtumo, pastovumo, klusnumo, mandagumo ir viršininko autoriteto gerbimo. Taigi šios drausmės duodamos išdavos policijai itin reikalingos; be šių ypatumų policija jokios valstybinės reikšmės neturėtų, nes jokios vidaus pajėgos nesudarytų. O jeigu valstybės vidaus pajėgos nesudarytų, tai ir uždėtas jai atsakomingas pareigas atlikti neišstengtų dėl to, kad policijos pareigų pildymas, negincijama atsitikimų dauguma išorine jėga pagrįstas.

Iki šiol tebeveikiančiame «Milicijos įstatyme» policijai kai kurie drausmės pagrindai yra duoti. To įstatymo 9 § pasakyta, kad milicija (dabar policija) tvarkoma drausmės pagrindais. Tame pačiame įstatyme drausmės pagrindai nevisai pilnai buvo išvystyti, tas buvo iš dalies padaryta, išleidžiant policijai instrukcijas milicijos įstatymo 24 § pasiremiant ir, be to, beveik septynerių metų policijos

*) Nes papeikimai gali būti įtraukiami į tarnybos formularą tik tuomet, jeigu pabauda uždėta teismo sprendimu, arba papeikimo pabaudą uždėjo suverenė valdžia ir pabaudos akte pažymėjo, kad įtraukti į tarnybos formularą.

**) Čia turima galvoj ne tik apskųstojo viršininko autoritetas, bet autoritetas viršininko bendrai, kaip tokio.

Aukštesniesiems policijos valdininkams kursai. Ginklų pažinimo ir šaudymo teorijos pamoka.

tvarkymo praktika sudarė toje srityje gana daug precedentų. Bet visa tai jau laikas būtų sistematizuoti. Todėl, baigiant šį straipsnį noriu pabrėžti, kad vidaus reikalų ministerijoje jau pilnai pribrendo klausimas paruošti tinkamą drausmės statutą. Toks statutas galėtų sudaryti dalį bendrojo ministerijos statuto, arba galėtų būti išleistas visai atskiras.

Kalbamas statutas tik tuomet būtų pilnas ir atitinkas drausmės pagrindais tvarkomai organizacijai, jeigu jame būtų numatyta maždaug šie dėsniai:

1. Bendri dėsniai.
2. Viršininkų ir valdinių drausmės santykiai.
3. Drausmės nusižengimai.
4. Drausmės pabaudos (jų įvairumas ir ribos).
5. Įvairių viršininkų drausmės teisės.
6. Drausmės pabaudų uždėjimo tvarka.
7. Bausmės atlikimo tvarka.
8. Baustų registracijos tvarka ir išdavos kelis kartus drausmės būdu baustiems.
9. Skundo teisė.

A. K u b.

Policija ir privatinė teisė

Policijos darbas eina prie labai įvairių asmeninių ir vietos santykių. Policijos darbą ir įgaliojimų sritį nustatyti aiškių teisinių normų pavidale yra sunku. Policija saugoja įstatymais ir privalomais įsakymais nustatytą tvarką, betgi, nesant tų normų, veikia, išeidama bendrai iš policijos esmės ir jos uždavinių: imasi reikiamų priemonių palaikyti viešąją rimtį, nepavojumą ir tvarką ir nukreipti visuomenę ar jos atskirus narius nuo kylančio pavojaus.

Visur, kur gresia pavojus žmonių turtui, jų gyvybei,—vistiek, iš kur jis eitų—iš žmogaus veiksmų, ar kitų priežasčių, policija turi teisės ir privalo įsikišti.

Policijai tenka susidurti su visomis gyvenimo sritimis, o ypačiai daug reikalų turėti su private arba civiline teise.

Policija, susidūrusi su private teise turi surasti, kur josios kompetencijos sritis baigiasi, kur prasideda veikimas kitos valstybės funkcijos (teismo). Policija, peržengdama savo galios sritį, dažnai daro stambių klaidų, iš kurių išsikapštyti vėliau būna gana sunku.

Policija susidūrimuose su private teise, dažniausiai turi reikalo: a) su civilinio pobū-

džio ginčais bei pretenzijomis; b) faktiniojo valdymo apsaugojimu, ir c) civilinių teisių apribojimu.

Policija į grynai privačio pobūdžio ginčus neturi teisės kištis, kai tas ginčas neturi viešos reikšmės. Antai, policija negali kištis į šeimų dalykus, jų ginčus, barnius ir pretenzijas dėl turto, jeigu tie veiksmai baudžiamaisiais įstatymais nėra draudžiami. Šios rūšies reikalų sprendimas priklauso teismui. Policija, kilus ginčui ir pusėms kreipiantis, privalo išklausti abiejų pusių, bet pati netiria, nenagrinėja, ar ieškovo pretenzijos turi pagrindo, ar yra teisėtos ir, ar priešingosios pusės pasiteisinimai yra ganėtinai. Bylą ji kreipia teisman.

Ne policijos reikalas, sakysime, sulig buto savininko skundu reikalauti iš buto nuomininko sumokėti nemokėtą nuomą, ar jos nesumokėjus, reikalauti grąžinti buto savininkui raktus, arba pabėgusią nuo tėvų dukterį, kuri gyvena pas savo tetą, tėvams reikalaujant, prievarta grąžinti; arba reikalauti, kad sūnus pasiaiškintų, ar persiskirtų su savo sužadėtine, dėl to, kad jis susižiedavo tik motinos žinia, nesiklausęs tėvo. Ne policijos dalykas reikalauti pažymėjimą iš mokyklos vedėjo, ar kurios nors įmonės, iš kurios tėvas nori atsiimti savo sūnų, tikslu patalpinti jį kiton įstaigon, jei įmonės savininkas neišduoda liudymo, norėdamas savo įmonėje jį užlaikyti ilgesniam laikui.

Policija, susidurdama su civilinio pobūdžio ginčais dėl nuosavybės teisės, arba dėl valdymo teisės, iš esmės paties ginčo nesprenžia. Ji privalo tik apsaugoti faktinį valdymą. Su faktiniojo valdymo apsaugojimu policijai labai dažnai tenka susidurti, ir ši sritis yra gana paini, todėl dažnai čia ir prityręs policijos valdininkas suklumpa.

Valdymo teisė skiriasi nuo nuosavybės teisės. Teisybė, valdymo teisė yra esminė nuosavybės teisės dalis, ir tarp valdymo ir nuosavybės teisės visumet yra pilniausio suderinimo, tačiau daug yra atsitikimų, kur yra nuosavybės teisė, o valdymo teisės nėra ir atvirkščiai. Mūsų kalbamam reikalui taip jau yra svarbu skirti faktinį valdymą nuo valdymo teisės. Sakysime asmuo suklastojęs raštus, arba ir visai saivališkai užėmęs svetimą turtą ir jį valdo ilgesnį laiką. Valdymo teisės nevisumet nustojama su realinio valdymo praradimu.

Mūsų veikiančiais civiliniais įstatymais (Civilinis Napoleono kodeksas buvusioje Suvalkijoje ir X tomas kitose Lietuvos vietose) nevistiškai vienodai valdymą aprėžia.

X tome tiesioginio valdymo teisės apribojimo nėra, bet, sulig įstatymo prasme, valdymas yra paprastas faktinis daikto turėjimas savo žinioje. X tomo 523 str. valdymą skirsto teisėtu ir neteisėtu, sąžiningu ir nesąžiningu.

Policija dargi neteisėtą valdymą saugoja nuo smurto ir sauvalės, iki turtas nebus pri-

teistas kitam, ir nebus padaryti sulig įstatymu reikalingi parėdymai apie jo perdavimą; nes ir neteisėtas valdymas gali būti pertrauktas tik sulig įsiteisėjusiu teismo sprendimu (Svod. zak. X t. 1 d. 531 ir 532 str.; polic. įst. 683 str.).

Pav., tūlas asmuo užvaldė sodą, ir, niekieno nekliudomas, kurį laiką valdo, sodina daržoves, valo ect. Atėjęs sodo savininkas, sulaužo spyną ir uždeda savo, pašalina faktinį valdytoją. Policijos priedermė—pašalinti savininką ir grąžinti valdymą faktinam valdytojui, nežiūrint to, kad nuomininkas neteisėtai sodą valdo. Arba: policija iškrausto apygardos teismo sprendimu šeimyną iš buto ir perduoda valdymą (raktus) kitam asmeniui. Kitą dieną išmestasis pristato to paties teismo nutarimą dėl vykdymo sustabdymo, reikalaujamas jį įgyvendinti atgal į butą, nes jis neturįs buto ir esąs gatvėje. Tačiau policija prašymą atmeta, nes butą faktinai užvaldė kitas. Jojo pašalinimas, galimas tik teismo nutarimu.

Faktiniojo valdymo apsaugojimas daromas ne tam, kad valdymas yra pamatinė nuosavybės dalis, bet, apsaugoti asmenį nuo smurto, ir teisėtą tvarką nuo sauvalės. Valdymo neliečiamybė yra viena iš sąlygų tos visuomenės tvarkos, kurią įstatymai paveda saugoti policijai.

Betgi nėra tokios privatinės teisės, nėra tokios privatinės nuosavybės, kuria galima būtų naudotis izoliuotai; kiekviena teisė paliečia ir šalia gyvenančius asmenis, taip jau ir viešumą.

Taigi, policija privatinę teisę, ypačiai privatinę nuosavybę, gali aprubežiuoti, tikslu ją derinti su socialia visuomenės tvarka.

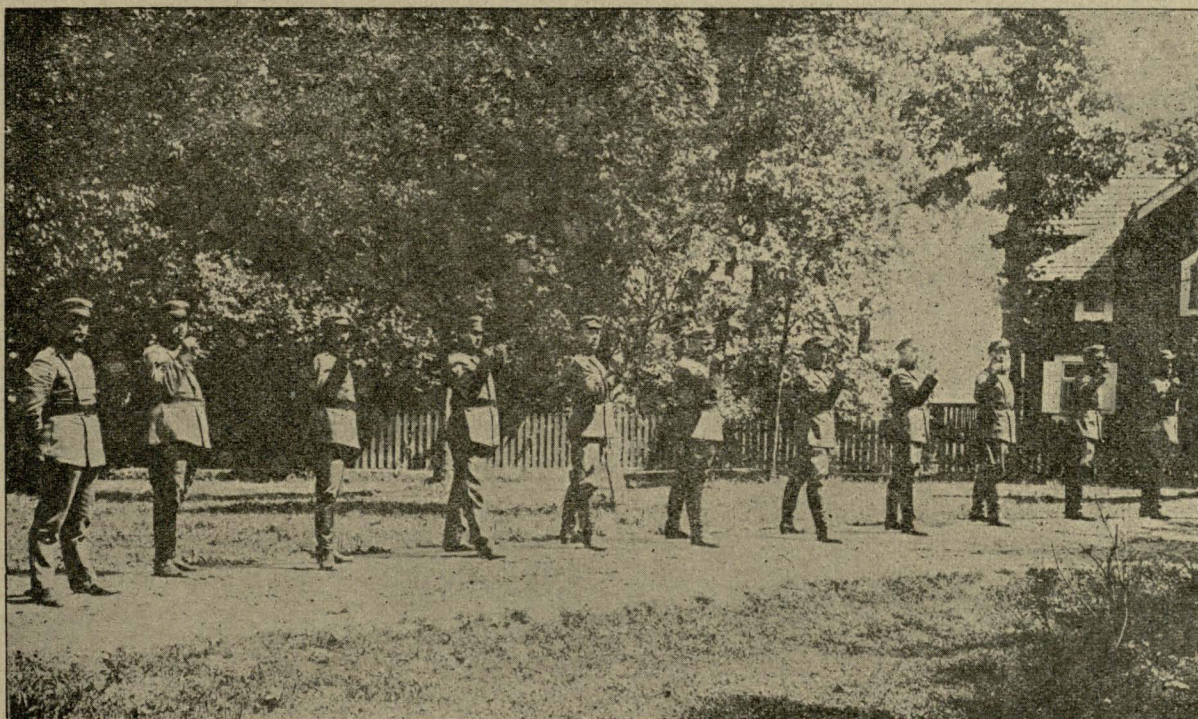
Todel policija gali ir privalo įsikišti į privatinę teisę ten, kur to reikalauja vieša tvarka ir nepavojumas; visi veiksmai, kurie ardo visuomenės tvarką, ar gali tuo ardymu grėsti, yra policijos kompetencijoje. Visi policijos įsakymai, paremti tvarkos ir nepavojumo reikalu, yra teisėti.

Principiniai policija gali įsikišti ir į tas sritis, kurios įstatymais yra sureguliuotos, jei iš jų kyla pavojaus. Pav., neatsižvelgiant pramonės laisvės principo, policija gali varžyti skelbimus bei reklamas kinuose ir t. t.

Privatinės teisės apribojimai paprastai daromi tam tikrais įstatymais: statybos, sveikatos bei sanitarijos statutais ir policiškomis normomis — vadinamais privalomais įsakymais. Policijai dažniausiai jas tenka tik vykdyti.

Betgi šitas nemažina policijos pareigų reikalauti, kad gyventojai savo turtą laikytų tokiame stovy, kad jis nekenktų viešajai tvarkai.

Aukštesniesiems policijos valdininkams kursai. Šaudymo iš revolverių pamoka.

J. Basevičius

Pasienio policijos tarnyba

(Žiūr. «Policijos» 5 (9) nr.)

E. Kontrabandininkų veikimas

«Laimėti kovą—negana būti pasirengusiam ir gerai ginkluotam, bet reikalinga žinoti priešo planai, veikimo priemonės ir būdai».

Kontrabandininkų veikimas yra gana įvairus, priklausęs kontrabandos rūšiai, vietos ir kitoms sąlygoms. Trumpa Lietuvos pasienio tarnybos praktika nesusėję duoti pakankamai prityrimo, išsamiškai tą veikimą išnagrinėti. Tačiau prieš nagrinėsiant būdus kovoti su kontrabanda, visgi pravartu kiek nušviesti patirtus charakteringesnius kontrabandininkų veikimo dėsnius.

Pamatinis ir bendras visiems kontrabandininkams dėsnis — tai gabenti per sieną daiktus, slapta apeinant muitinės įstatymus.

Kontrabandą gabenti paskatina:

- a) už sienos plati rinka (didelis kokių nors daiktų reikalavimas);
- b) už sienos pardavimo kaina žymiai didesnė, negu pirkinio perkamoje pusėje;
- c) apeinant muitinės įstatymus ir nemo-kant muito, daugiau pelno tenka parduodant;
- d) kontrabandos keliu įgabenti daiktai lengviau gali konkuruoti su teisėtai įvežtais tos rūšies daiktais, ir

e) kontrabandos keliu gali būti gabenami daiktai, įstatymais uždrausti išvežti ar įvežti, kurie dažniausiai skiriasi ir kaina vienos ir kitos valstybių rinkose.

Juo didesnis skirtumas kainos už tos pat rūšies daiktus dviejų valstybių rinkose, juo energingiau kontrabandos keliu jie gabenami per sieną, juo plačiau ir sumaniau kontrabandininkai išplečia savo veikimą.

Kontrabandinis veikimas galima skirstyti:

- 1) į vietinį arba neorganizuotą ir 2) į profesionalų arba organizuotą.

Vietinis veikimas liečia vietos, ar kiek tolimesnės pasienio apylinkės gyventojus, kurie gabena kontrabandos keliu prekes, ar gyvulius, per sieną daugiau savo reikalams, o mažiau perkupčiavimo tikslu. Reikia pripažinti, kad pastarasis vienu kitu nusisekimu daugelį įtraukia kontrabandos amatan, t. y. susijungia su profesionaliu veikimu. Tačiau toks veikimas dažniausiai būva be jokio plano, ir kiekvienas toksai kontrabandininkas turi savo-tiškų būdų.

Profesionalinė arba organizuota kontrabanda užsiima tam tikra žmonių dalis, kuri ją varo lobio bei verslo tikslais. Ši kontrabanda beveik visumet esti žymiai didesnės vertės, ir atliekama iš anksto numatytais ir parengtais būdais. Ja verčiasi dažniausiai asmenys pasiturį ir mėgstą kontrabandos amatą. Jie nuolatos sekdami savo ir užsienio rinkų svyravimą, sulaukę tinkamų sąlygų, energingai ima-si darbo.

Prisitaikydami prekių rūšiai, pardavimo rinkai ir prekių pergabenimo per sieną sunkenybėms, tokie kontrabandininkai dirba po vieną arba susidėję po du, po kelis, po kelioliką. Dažnai jų šaikon esti įtraukti vietiniai arba neorganizuotieji kontrabandininkai.

Teko patirti, kad profesionalų kontrabandininkų nemaža dalis apsirūpinę vienos ir kitos valstybės pasais bei kitais pateisinamais dokumentais. Ši žmonių rūšis nevisumet priklauso artimai sienos apylinkei, didelė jų dalis gyvena didesniuose miesteliuose, miestuose bei prekybos centruose.

Profesionalai kontrabandininkai pirm pradėdami kontrabandos per sieną gabenimą, atlieka prirengiamąjį darbą pasienio ruože, būtent suranda, pasirenka sau agentų, vienoj ar kitoj sienos pusėj kontrabandai priiminėti rinką, o tik tuomet kreipia pasienio link skiriamus kontrabandai daiktus. Daiktus (prekes ar gyvulius) jie supirkinėja ir gabena toliau nuo pasienio zonos sienos link, gan nesivaržydami ir mažai persekiojami, dažniausiai užsimaskavę vietos pirkliais. Artyn sienos tos prekės, išskirstomos mažesnėmis partijomis, pakliūva į pasienio zonos miestelius, kaimus ir viensėdžius, retesniais ir mažiau pavojingais atvejais sugabenamos vienan punktan, kad ir didesniame kieky (miestelin kaiman). Kada kontrabandos prekės sutraukiamos artyn pasienio zonos, pačiam pasieny, kaip vienoj sienos pusėj, taip ir kitoj, kontrabandininkų agentai, padėjęjai intensyviai ruošia prirengiamąjį darbą.

Agentais paprastai esti žmonės, gyveną arti sienos, prijaucią kontrabandos amatui, moką gerai jį atlikti ir turį pasitikėjimo kontrabandininkuose, o retkarčiais net patys esti kontrabandinio kapitalo nariais. Suprantama, tokiais kontrabandininkai daugiau pasitiki, gi pastarieji aktingiau ir sėkmingiau padeda bendrą biznį varyti. Jie savo eilėj turi parinkti žmonių šnipinėjimui, vežikų, nešikų ir vedikų per sieną. Jų pareiga — nuolatos turėti ryšių su užsienio kontrabandos priėmėjais arba teikėjais. Jų pareiga taipogi yra, rūpintis susekti kiek sutvirtinta ir kokiose vietose vienos ir kitos valstybės sienos apsauga. Todel agentai visais būdais stengiasi įeiti į pažintis ir užmegsti ryšių patys arba per šnipus, įsiziūrėję su vienu kitu pasienio policijos tarnautoju, kad tuo būdu patį tarnautoją prikalbintų palaikyti ryšį su kontrabandininkais, kas duoda galimumo geriau susekti pasienio sargybų judesius.

Šnipais renkami tokie žmonės, kurie savo veikimu bei pasirodymu neatkreips net kiek prityrusio dėmesio ir kur visiškai negalėtų pasirodyti, įeiti pažintin bei prisigretinti pats kontrabandininkas ar jo padėjęjas, agentas.

Kiek teko patirti, šnipinėjimo darbą puičiausiai atlieka paaužėliai vaikėzai, o taipogi sėkmingai jį pildo moterys.

Šnipų pareigos įvairios, tačiau svarbiausias darbas — šnipinėti ir sekti pasienio sargybų judesius, parinkti einančiai kontrabandai kelią per saugojamą zoną ir sieną, o reikale net klaidinti pasienio sargybas. Taipogi šnipai tarnauja susižinojimui su užsienio agentais bei kontrabandos priėmėjais.

Kontrabandos vežikais ir nešikais renkami žmonės daugiau patikimi ir drąsūs; jie dirba sulig kontrabandininkų agentų ir šnipų nurodymu.

Kontrabandos gabenimas per saugojamą zoną ir sieną esti atliekamas daugiausia nakties metu. Naktys taikomos vėjuotos ir kiek tamsesnės arba darganotos. Keliai ar takai daugiau parenkami dengtomis vietomis, miškeliais, krūmais, tarpkalnėm, grioviais bei slėnimis, kur panašios vietos savaime daugiau paralizuoja judesio triukšmą ir slepia patį judesį, o gresiant pavojui, duoda galimumo pasislėpti ir pabėgti.

Profesionalai kontrabandininkai, pradėdami veikti mažai ištirtose vietose ir sąlygose, esti labai atsargūs ir kontrabandą gabena pamažel, tik po pirmo antro pasisekimo jos kiekį dvigubina, trigubina. Kontrabandininkas pirmu ėjimu prazudęs kontrabandą ir pats nukentėjęs, dažnai tą vietą apleidžia ir pradeda savo veikimą kitame sienos ruože.

Kada sunku laiduoti nakties metu kontrabandos gabenimą per saugomas zonas ir sieną, tai agentai rūpinasi ją dalimis partraukti pas parinktuosius prie sienos gyvenančius asmenis. Dažniausiai tą atlieka dienos metu grįždami iš turgaus, bažnyčios ir t. t., kada mažiausia gali būti įtarti ir judėjimas pasienio keliais yra mažiau sekamas. Iš čia trumpu prisirengtu laiku suspėjo kontrabandą perduoti per sieną. Kada kontrabandininkai nėra užtikrinti ir tokiu būdu kontrabandą partraukti prie sienos, esti įtarti ir sekami, keliai ir dienos judėjimas kontroliuojamas, tai kontrabandą nakties metu link sienos nešė neša net po kelis kilometrus. Tais atvejais jie eina gerai ištirtomis ir mažiau saugomomis vietomis (net kalnų viršūnėmis). Sieną pereina išsisklaidę po kelis ir net kelioliką asmenų, vienas nuo kito 30 — 150 metr. atstu, arba taip pat pakrikę pereina sieną virtine (žąsele). Tuomet jei vienas iš einančių ir pakliūva, tai likusieji visi geriau gali orientuotis ir pasprukti. Retesniais atvejais kontrabandininkai eidami didesnę šaika, visiškai nepasiduoda susitikę su pasienio sargybiniiais, atsisaušo ar net pirmi užpuola sargybinius. Buvo atsitikimų iš kariuomenės laikų, kada saugojančiam sieną sargybiniai kontrabandininkai atimdavo šautuvo spyną ir patys laisvai galėdavo į vieną ir kitą pusę sieną pereiti.

Sulaikyti profesionalai kontrabandininkai drąsiai leidžiasi į derybas, siūlydami kyšį, kad tik paliuosnotų. Bet dažnai kyšį beduodami

nuginkluoja sargybinį ir priverčia padėt net nešti jų kontrabandą.

Bendrai kontrabandininkai nelaiko dideliu nuostoliu, jei gabenamos kontrabandos $\frac{1}{3}$ nelaimingai bus sugauta, o $\frac{2}{3}$ pasieks savo tikslo, arba, jei du kontrabandos gabenimai nūsišė, o trečias liko sugautas.

Pav., vesdami arklius per sieną, kontrabandininkai vieną iš jų tarpo siunčia pirmiau, kuris risčia ar zovada joja stačiai link sienos. Prajoję sieną nesulaikytas, tuo parodo nepavojumą prajot užpakaly pasilikusiems. Jeigu tampa sulaikytas, tai likę turi galimumo pasišalinti arba pereiti iš šono. Kada kontrabandos gabenimas sumaniai organizuotas ir sėkmingai vyksta, kontrabandininkų veikimas tuose ruožuose didėja; kontrab. organizacijos dalyviai specializuojasi ir tobulina kiekvienas savo darbo sritį: vieni supirkinėja prekes ir kiek artyn sienos prigabena bei išskirsto pasieny, kiti užsieny rūpinasi rinkti ir kitos rūšies prekių gabenimu atgal (jei tokių yra ir apsimoka); treči atlieka patį svarbiausįjį darbą — prekių pergabenimą per sieną ir pasienio zonas.

Taip pat čia svarbu pridėti, kad neteisėtas emigracijos bei imigracijos per sieną judėjimas yra ne mažesniu atsargumu vykdomas. Vadinami «pasažyrai» (taip vadina imigrantus—emigrantus jų gabentojai) didžiumoje yra tokie «paukščiai», kurie, dėl kurio nors teisėto suvaržymo, kontroliavimo, vizavimo, pasirenka sau nelegalų kelią per rankas tų pačių šnipaujantių ir kontrabandaujančių asmenų. Šiuo atveju būdami globoje «patentuotų» vedėjų, mažiau varžydami gali pergabenti įstatymais uždraustas pinigines sumas: aukso, sidabro, ir slaptus svarbius dokumentus; tokių pasienio policija savo trumpoj praeity jau ne vieną yra sulaikiusi. Šios rūšies judėjimas, reik pripažinti, valstybei yra žalingesnis ir pavojingesnis už kontrabandą, ir kova su juo yra sunkesnė. —

Bendrai, visi nuo senovės kontrabandininkų ir šnipų veikimo išsisukinėjimai, atnaujinti ir pritaikyti dabartinio žmogaus proto gudrybėms, įeiną kontrabandininkų ir šnipų veikimo sudėtin, kuriuos pasienio policija privalo mokėti sekti.

Jei šnipai moka nepastebimai prieiti, sekti ir rinkti žinias apie izoliuotus kariuomenės pulkus, štabus, ministerijas, tai juo labiau jiems prieinama sekti išsikeistų po pasienio kaimus pasienio policijos sargybų judesiai.

Vienas prityręs pasienio tarnautojas šitaip išsireiškė: «Buto savininkas, sermėgius pilietis, prie pietų ir vakarienės butelio degtinės nepasigailėdamas, vaišino pasienio sargybinį, tikslu su juo draugauti ir pasikalbėti apie tarnybos paslaptis. Sutemus, jo paauglys vaikėzas, nuododamas naktigonininku, ieško būrelyje sargybinių paklausti, ar jo arklių nepastebėjo. Moteris, uogas ar grybus berinkdama, susitikus vaikščiojantį sargybinį, rūpinasi įeiti į kalbas,

o tas, be galo patenkintas sutikęs, negali dasi-protėti, kad antra miškelio puse praslinko per sieną žydas su čemodanu».

(B. d.)

K. Marčiulionis

Valgomų daiktų ir gėrimų priežiūra

Valstybės balanso aktyve gyventojai yra didelis faktorius. Šitą faktorių gerai panaudoti šalies reikalams daug pareina nuo valstybės gyventojų sveikatos. Kiek sveikas pilietis yra valstybei pageidaujamas, tiek ligotas nepageidaujamas. Sveikas būdamas, žmogus bedirbdamas, ne vien išsimaitina,—jis savo darbu didina šalies gerovę ir kartu su kitais padeda valstybę laikyti. Ir atvirkščiai: sergą žmonės būna visuomenei bereikalingas apsunkinimas. Ligos, tariant, nelaimės ištiktas žmogus yra reikalingas visuomenės paramos, pats jis naudos visuomenei neneša. Todel valstybei ne vis tiek, ar jos piliečiai sveiki, ar ne. Užtat visai suprantamos valstybės organų dedamos pastangos rūpintis gyventojų sveikata.

Kaip žinoma, nešvarumas yra dažniausia susirgimų priežastis. Nešvariai gyvenantieji žmonės dažnai patys serga įvairiomis užkrečiamomis ligomis ir, bendraudami, užkrečia jomis kitus žmones. Dažniausia ligos yra perduodamos su maisto produktais. Sugedęs maistas arba gėrimas kenksmingai veikia žmogaus sveikatai. Bet ir sveiki produktai, nešvariai laikomi, yra sveikatai kenksmingi.

Ligos perdavimo pavojus ypačiai yra didelis tenai, kur daug žmonių gyvena krūvoje, t. y. miestuose. Miestuose yra gana sunku švarumas palaikyti. Čia tūkstančiai krūvoje gyvenančių žmonių, kurių vieni švariai gyvena, kiti gi ne, sudaro nuolatinio pavojaus žmogaus sveikatai. Tas pavojus ypačiai yra žymus Lietuvos miestų gyventojams, kadangi mūsų miestai neturi sanitarijos atžvilgiu būtinai reikalingų įtaisų — kanalizacijos ir vandentiekio. Nesant kanalizacijos ir vandentiekio, įvairios atmatos ir šiaip nešvarumai patenka į žmonių maistui naudojamą vandenį, užkrečia ir padaro tvankų orą, pagaliau, dulkių pavidalu užteršia valgomus daiktus ir t. t. Taigi mūsų miestai tuo atžvilgiu yra dėkinga dirva įvairioms ligoms. Ir tik tai didelis, pačių miestų gyventojų palaikomas, įvairumas gali apsaugoti juos nuo susirgimų. Tačiau, deja, ne visi gyventojai gerai vertina švarumo laikymą. O visus gyventojus varu priversti vienaip švariai gyventi yra negalimas dalykas. Todel valstybė, iš anksto atsisakydama nuo tokio neįveikiamo darbo, betgi nustato palaikytino švarumo minimumą, kurs yra privalomas

kiekvienam piliečiui. Ypačiai tai tinka viešosioms vietoms, valgykloms, valgomųjų daiktų parduotuvėms, rinkoms ir t. t., kur švarumo palaikymas nustatytomis taisyklėmis yra privalomas ir prižiūrimas valstybės ir visuomenės įstaigų.

Ta laikytino švarumo priežiūra yra numatyta įstatymais ir pavesta tam tikriems valstybės ir visuomenės organams. Einant tais įstatymais, (žiūr. svod. zak. XIII t. str. str. 658 — 667) policijai uždėta pareiga prižiūrėti vandens, valgomų daiktų ir gėrimų nekenksmingumą sveikatai. Policijos pareiga — kartu su visuomenės įstaigomis prižiūrėti, kad kaimuose ir miestuose upės ir šaltiniai nebūtų teršiami, kad šuliniai būtų tinkamai valomi, ir visur aptverti. Policijos pareiga žiūrėti, kad nebūtų parduodama nešvieži ir žmogaus sveikatai kenksmingi valgomieji daiktai, bloga duona, pasmirdusi mėsa ir žuvis, sugedęs sviestas, daržovės, vaisiai ir t. t. (str. str. 658 — 59). Kitą vertus, kiti įstatymo straipsniai (660 — 67) įsakmiai draudžia verteivoms pardavinėti arba gaminti pardavimui įvairios rūšies sugedusius, arba bendrai sveikatai kenksmingus valgomuosius daiktus; draudžia pardavinėti žalią ir nedakeptą duoną, pripūsti mėsą tikslu, kad jigeriau atrodytų; draudžia pardavinėti kritusio gyvulio mėsą, arba papiauto tuo metu, kada jis sirgo, tokia mėsa turi būti naikinama (660 — 63 str.).

Toliau, apsaugoti žmonių sveikatai nuo kenkimo, blogos kokybės cukrinių gaminių, paruoštų be tam reikalingo prityrimo arba atsargumo, skiedžiant įvairius, tuos gaminius sudarančius, produktus, draudžiama pardavinėti cukrinių gaminius, jei pardavėjai nustatyta tvarka neįgijo teisės tokius produktus gaminti.

Jei traktierių laikytojai neįsirašę į cukrinių ir baltos duonos kepėjų cechą, arba nėra gavę leidimo cukrinius produktus gaminti, bet nori jų savo traktieriuje laikyti, tai privalo jų įgyti tik iš tų asmenų, kuriems tos rūšies gamyba įstatymo keliu leista, arba samdyti juos šiai gamybai (664 str.).

Visiškai draudžiama vartoti sveikatai kenksmingus daiktus, jais dažyti maisto produktus ir skanėsius: saldainius, pipirninkus, marmeladą, ledus ir t. t. (665 str.).

Draudžiama pardavinėti bei pardavimui gaminti įvairios rūšies gėrimus, kurie yra sugedę, ar bendrai kenksmingi sveikatai. Taip pat draudžiama teršti vandenį tose vietose, kuriuose jis imamas maistui (666 str.).

Draudžiama pardavinėti ir gaminti nusunktą arbatą (667 str.).

Iš pirmiau pasakyto matyti, kad policijos priežiūrai pavesta plati gyventojų sveikatos saugojimo sritis. Įstatymai iš viso turi tikslo įspėti taisyklingomis priežiūros priemonėmis kenkimą sveikatai. Abejojant, ar maisto daiktai gali būti kenksmingi žmogaus sveikatai, dažnai tenka duoti juos laboratorijai tirti. Laborato-

rijos moksliskai išlavintas personalas yra geriausia garantija, kad tiriamieji maisto daiktai bus bešališkai ir tiksliai ištirti. Bet gana dažnai maistui vartojami daiktai savo viena paviršutine išvaizda rodo juos sugedus esant, taip, kad laboratorijoj jie neapsimoka tirti.

Užtenka nueiti nors kartą į mūsų laikinosios sostinės rinkas, kad pamatytum, kiek čia yra reikalinga energinga policijos kontrolė. Nekalbant apie greitai gendančius daiktus, kaip vaisiai ir t. t., mūsų rinkose dažnai pardavinėjamas dažytas sviestas, pagedusi žuvis, mėsa ir panašūs maisto daiktai. Netenka čia kalbėti apie švarumo stoką. Ne retenybė, kad sviestas, sūris, kuo ne iš sijonų parduodama, indai, kuriuose yra laikomi parduodamieji maisto daiktai, dažnai taip pat nešvarūs. Parduodami maisto daiktai dažniausia būna niekuo nepridengti ir juos apsidė aibės mūsų ir vėjo nešamos dulksės.

Tiesa, čia daug padėtų, jei rinkose būtų pastatyti tam tikri trobesiai, kuriuose galėtų, atvežę maisto daiktus, juos pardavinėti. Tokie namai veik visur užsieny yra. Yra jie ir Klaipėdoje. Pas mus gi, atsivežę ką nors iš maisto, gerai, jei parduoda iš vežimų, — dažnai tiesiog deda ant žemės ir pardavinėja.

Ypačiai daug dėmesio tenka kreipti į pardavėjus profesionalus. Šie, versdamiesi maisto daiktų ir gėrimų prekyba, turi būtinai laikytis sanitarijos taisyklių. Jų krautuvės ir parduodamieji daiktai tenka ypatingai akylai kontroliuoti, nes čia daugiausia pasitaiko įvairių nusižengimų maisto priežiūros taisyklėms. Nerečiau atsitinka, kad žmogus, nusipirkęs ką nors maisto krautuvėje, suvalgęs, suserga. Taip pat neretai atsitinka, suvalgius kuriame nors Kauno restoranų pietus, keletą dienų viduriais sirgti. Visur ta pati susirgimo priežastis: pasenę, sugedę maisto daiktai, kartais ir nešvari virtuvė. Skundžiasi nukentėję žmonės, aimanuoja ir spaudoje, bet tai maža padeda. Reikia, kad autoritetingas valdžios organas susirūpintų tuo klausimu, nes tai yra jo tiesioginė pareiga. Maisto daiktų pardavėjai ir valgyklų laikytojai, uoliai kontroliuojami, gali kiek ir sumažėti skaičiumi, tačiau tai galėtų tik geran išėiti, nes paliktų sąžiningesni, galį ir norį patenkinti kontrolės teisėtus reikalavimus. Tuomet ne vienas pilietis galės ramiau pietus valgyti, nebijodamas vidurių ligos.

Daugiausia vasaros metu atsiranda visokių maisto daiktų pardavėjų. Jie paprastai patys gamina įvairias bandeles, pipirninkus, girą ir t. t. ir, tas savo «prekes» sukreivę ant kokio nors lentgalio, arba tiesiog ant žemės, pardavinėja praeiviams. Tai ypačiai pastebima miesto pakraščiuose, už Vytauto kalno — ažuolyne ir t. t. Tos «prekės» retai kada pridenčiamos, todėl jos visumet yra dulkėtos, mūsų apstėtos ir kenksmingos žmogaus sveikatai, nekalbant apie jų kokybę ir gaminių būdą. Eidamas pro šalį, ištroškęs arba išalkęs žmo-

gus dažnai visai nepagalvojęs perka ir valgo tikrai kenksmingą sveikatai daiktą. Mano, jei viešai pardavinėja, tai, tur būt, gerus daiktus, nes leista pardavinėti; kitaip gi nepardavinėtų. Ir taip visais pašaliais yra gaudomas nelaimingas miesto gyventojas, nuodijamas dar mokant už tai pinigą...

Ypatinga ir labai plati kontrolei dirva yra piaunamų gyvulių ir mėsos priežiūra. Tą kontrolę paprastai atlieka gyvulių gydytojas. Tačiau ir čia policijai tenka žiūrėti, kad už tos kontrolės akių nebūtų piaunami gyvuliai arba parduodama mėsa. Tenka daug dėmesio kreipti, kaip mėsa vežama iš skerdyklų į krautuves ir kaip ji krautuvėse laikoma ir parduodama. Paprastas Kaune dienos reginys — tai vežimėliuose nedengta vežama mėsa, papiauti versiai ir t. t. Ne tik šlykštu į tai žiūrėti, bet ir sanitariniu atžvilgiu tai nėra leistinas dalykas. Kol taip vežama mėsa patenka į mėsos krautuves, ji būna jau gerokai suteršta. Mūsų gi mėsos krautuvės daugumoje atsitikimų sanitariniu atžvilgiu taip pat neišlaiko kritikos. Jos yra reikalingos akylas priežiūros, kad pirkėjas gautų, ypačiai vasaros metu, nepagedusią mėsą. Užsieny (Amerikoje, Vokietijoje) paprastai kontroliuoja maisto daiktų parduotuvių vietas civiliai apsirengę policijos tarnautojai, jų tarpe yra daug moterų. Moteris, kaip pirkėja, kartas nuo karto aplanko mėsos krautuves, rinkas, žiūri palaikomo švarumo ir, reikalui esant, ima įtariamų maisto daiktų tyrimui. Moteris geriausia tinka tokiai kontrolei, nes ji kaip pirkėja, mažiausiai pardavėjo įtariama, ir jis drąsiai siūlo pirkti abejotinos kokybės arba pagedusį maistą.

Neretai parduodami sugedę maisto daiktai, tačiau už tai kai kada netenka tiesioginiai kaltinti patį jų pardavėją. Jis gali tuos maisto daiktus jau netinkamus maistui nupirkti iš jų gamintojo, ar tarpininko, visai nežinodamas, kad jie kenksmingi. Tada tenka atlikti sunkus darbas: išaiškinti, ar tai atsitiktinai įvyko, ar tai tyčiomis padaryta, žodžiu, surasti tikrąjį kaltininką. Pirklys, tiesa, atsako už tai, kad būtų pardavinėjami maisto daiktai nepavojingi sveikatai; tam reikalui privalo turėti pakankamų žinių, turi nusimanyti apie parduodamų daiktų privalumus. Bet policija turi turėti galvoje ir įvairius pirklius tarpininkus, netinkamų maisto daiktų gamintojus, kad jie būtų galima traukti atsakomybėn. Šiuo atžvilgiu gyvenime dažnai tenka turėti reikalą su firmų gaminių padirbinėjimu, naudojant žinomų firmų ženklus. Visu griežtumu tenka kovoti su tokiais reiškiniais, nes tuo būdu blogos rūšies gaminyje išstumia iš rinkos geresnįjį.

Taip pat policijos pareiga prižiūrėti, kad valgomieji daiktai ir gėrimai visumet būtų gaminami padarytuose iš nekenksmingos sveikatai medžiagos ir tinkamuose induose, kad asmenys, darantieji indus valgomiems daiktams laikyti

ir gėrimams gaminti nedarytų jų iš medžiagos, kenksmingos žmogaus sveikatai (str. 668).

Giros pardavėjams draudžiama laikyti ją tokiuose boseliuose, prie kurių pritaisyti variniai kranai (669 str.).

Taigi maisto daiktų ir gėrimų priežiūra yra nuolatinė kova tarp falsifikatorių ir jų persekiotojų. Ta kova turi tikslo saugoti gyventojų sveikatą ir sudaryti sąlygų tarpti sąžiningai prekybai sveikais maisto daiktais. Tobulėjant maisto daiktų gaminimui ir falsifikatorių metodams, tenka susirūpinti tikslesnėmis ir pilnesnėmis taisyklėmis reguliuojančiomis tą svarbią gyvenimo sritį. Bet bus gera, jei jau esamos taisyklės bus pildomos.

Prof. Šebedevs

Palmoskopija

Be daktiloskopijos, t. y. mokslo apie asmens tapatybės išaiškinimą iš pirštų atspaudų, kaip papildomas metodas yra taikinama ir palmoskopija — asmens tapatybės išaiškinimas iš delno atspaudų.

Pirmą kartą ją buvo pasiūlęs belgas Štokis, paskui ją toliau plėtė italas Gasti. Ligi šio laiko ji nėra labai išsiplatinusi, tuo tarpu kai nauda iš jos pritaikinimo yra labai didelė.

Niekur, kaip kriminologijoje neturi tokios reikšmės lotynų «*melius est abundare*». Niekumet iš anksto negalima žinoti, kas būtent parodys kelią nusikaltėliui surasti. Ir visai nesenai vienoj didelėj vagystėj su įsilaužimu tą kelią parodė kaip tik delno atspaudų tyrinėjimas ant kilnojamųjų kopėčių, kurių pagalba vagys įsibrovė į rūmus.

Jei nėra pirštų atspaudų, arba jie yra neaiškūs, ir, jei delno atspaudai yra aiškūs — palmoskopija esti tada nepamainomu tardytojo padėjėju. Geram ir teisingam šio dalyko statymui, buvo įsteigti trys archyvai, o ne du, kaip ligi šiol buvo priimta: ne tiktai daktiloskopinis ir antropometrinis, bet ir palmoskopinis archyvas. Blogesniu atveju palmoskopinės kortelės turėtų būti taikomos recedivistams, kaip tatau dabar yra jiems taikoma daugelyje šalių antropometrijos atžvilgiu.

Delno atspaudų klasifikacija ir analizas yra gana paprastas, nors ir sudėtingesnis už daktiloskopinius atspaudus.

Palmoskopijoje delnas dalinamas trimis dalimis, būtent: sritis, vadinama *eminentia tenare*, tai yra pakilimas prie nykščio, paskui — *eminentia hipotenare* — pakilimas, einąs iš dešinės delno pusės ligi mažojo piršto, ir paskui smulkūs pirštų pakilimai, einą nuo piršto sulinkimo ligi sąnario.

Papilarinių linijų tipai ant eminentia tenare. Srityje la (dešinės rankos eminentia tenare) papilarinės linijos eina įlenktos, su įdubimu nykščio piršto pusėje, kur įlinkimas paprastai mažėja ir išnyksta, juo arčiau jįsai prieina prie nykščio įlinkio, už kurio prasideda mažas pakilimas. Tokios rūšies linijos žymimos 1-mu nr.

Apie eminentia tenare vidurį tos linijos dažnai sudaro kampus — smailius, bukus, stačius, atidarytus nykščio (didžiojo piršto) linkmėje. Jie žymimi 1'. Iš 1000 atspaudų Nr. 1' pasitaiko 850 kartų ant dešinės rankos (eminentia tenare) ir 750 ant kairės rankos (eminentia tenare).

Pasitaiko dažnai figūros su kilpa. Kilpa, atidaryta kairėn pusėn, žymima Nr. 2, o dešinėn Nr. 3.

Ant dešinės rankos delno atspaudų kairioji kilpa esti atkreipta į nykštį, arba į pulso įlinkį, arba į nykščio ir smiliaus pirštų tarpą.

Jos žymimos šiaip: kilpa, atidaryta iš kairės į vidurį — Nr. 2, kilpa kairėje pusėje, nukrypusi į tarpupirščių protarpį — 2s, kilpa atidaryta į pulsą — 2i. Visos šitos kilpos turi turėti ne mažiau, kaip dvi centrinės linijas antraip jos žymimos 1'.

Kilpa 2s turi deltą po viršūnėle, 2i — ant viršūnėlės. Kilpa kairėje pusėje Nr. 3, paprastai esant dešinėje rankoje, atsidaro į pulsą.

Kilpų, atsidarančių į rankos centrą, eminentia tenare neturi. Kilpa dešinėje dešinės rankos pusėj visumet nukreipta į apačią.

Kai del kairės rankos, tai čia paprastai esti viskas atbulai.

Kilpa, atidaryta kairėje pusėje, atsidaro į vidurį, į pirštų protarpį ir į pulsą. Kilpa kairėje pusėje visumet atkreipta žemyn į pulsą.

Figūros spiralinės, koncentrinės — Nr. 4, įlinkusiai einančios 4¹. Visos kitos, neatatinančios aprašytosioms, žymimos Nr. 5.

Tų figūrų tarpe pasitaiko tokios, kurių nėra daktiloskopijos tyrinėjamų pirštų pašiiniuose. Trikampiai, trapecijos su statmenomis linijomis gretimų linijų atžvilgiu ir daug kitų. Jos reikia žymėti, nurodant į paprastai joms atatinkamus pašinius 1, 2, 3, 4, pridedant skliauteliuose 5. (5).

Papilarinių linijų tipai ant eminentia hipotenare

Tipas 1, lankas, pats paprasčiausias. Linijos eina nuo delno krašto po smilium, prieina prie centro ir išsišakoja po visą eminentia hipotenare. Vienos eina tiesiai, kitos nusileidžia statmenai, nusišukdamos prie delno krašto, beveik lygiagrečiai pulso įlinkiui, kai jos prieina ligi žemutinės atspaudos dalies. Tipas 1. Viena lanko pavidalo linijų dalis turi kampiškumų įlinkime, kita dalis sudaro paprastus lankus. Tarp šitų sistemų esama deltos, kuri esti viduryje, labai aukštai, arba labai žemai. Vidurinė žymima (1'), aukštoji 1s, žemoji 1;

Tipai 1 (2) ir 1 (3). Šitos figūros yra pereinamos tarp lankų ir kilpų, atidarytų dešinėn ir kairėn pusėn.

Tipas 2. Kilpa atidaryta kairėn, ant kairės rankos.

» 2; Kilpa kairėje pusėje, atkreipta į apačią su viršutine delta.

» 2s. Kilpa, atkreipta į viršų gali turėti deltą, apačioj dvigubą deltą.

Kartais neturi deltos, kai ji yra išsiplatinusi po visą eminentia.

2m. Siaura, horizontalinė kilpa, atidaryta į delno centrą. Tipas 2s turi įvairių figūrų, kaip pirštų kilpose, pareinančių nuo linijų skaičiaus (50—2), pasagos formos, suslėgtos, išplėtos, be deltos ir su dviem deltom.

2i maža įvairumo teturi. Ant kairės rankos kilpa Nr. 2 labai retai pasitaiko. Nr. 3 kilpa atidaryta dešinėn pusėn retai pasitaiko ant dešinės rankos; ant kairės rankos ji pasitaiko dažniau ir turi tokius pat ypatumus, kaip kad Nr. 2 ant dešinės rankos.

Ant kairės rankos pareinant nuo kilpos Nr. 3 krypties atsiranda kitokys 3s, 3m, ir 3i.

Kilpa horizontalinė 3m ir viršutinė 3s paprastai esti tarp dviejų deltų. 3i turi vieną viršutinę deltą.

Kilpos ant eminentia hipotenare beveik visumet esti netoli pulso. Kartais pasitaiko net 2—3 kilpos. Tada kiekvienai kilpai yra duodamas atskiras simbolis, pradedant nuo viršutinės kilpos.

Pirštų metakarpuso srities tipai

Metakarpusų arba mažųjų pirštų pakilimų — eminentia falangea sritys žymimos 3 ir 6 nr.

Papilarinės linijos paeinančios po pirštais, horizontaliai tęsiasi ir yra įlenktos į įlinkimo pusę. Besitolindamos nuo pirštų, jos gauna kampo pavidalo formą ir sudaro deltą su viršūne, atkreipta į delną. Nykštis deltos neturi.

Tarpai tarp keturių deltų, atatiną tarpupirštiniams plotams, užimti protarpinėmis, dažnai plačiai besiplėčiančiomis linijomis. Paprastai šios linijos prasideda prie smiliaus piršto kamieno arba prie pirmojo tarpupirštinio tarpo ir, aprašydamos įlinkį, eina, pakildamos prie mažojo piršto. Dažniau tačiau šios linijos, išeidamos iš tarpupirštinio tarpo, padariusios kilpą, sugrįžta atgal į jį.

Šios kilpos statmenos arba pasvirusios, kartais atidarytos į piršto pamatą, dažniau bet gi esti atidarytos į protarpinius tarpupirštinius plotus. Labai retai šios kilpos yra atidarytos delno pusėn.

Visos metakarpusų sričių dalys žymimos šiuo būdu:

E — išorinis smiliaus piršto kamieno kraštas.

R — tarpupirštinis plotas tarp smiliaus ir didžiojo piršto.

M — tarpupirštinis plotas tarp didžiojo ir bevardžio piršto.

C — tarpupirštinis plotas tarp bevardžio ir mažojo piršto.

Pirštai žymimi sekančiu būdu:

I = smilius

P = nykštis

M¹ = didysis

A = bevardis

O = mažasis pirštas.

Neieškant kitų simbolių, ir tik su šitų raidžių pagalba pažymimos visų kilpų padėjimo vietos.

Kilpos žymimos šiuo būdu. Jei kilpa yra kiekviename tarpupirštiniame tarpe, tai formulė bus = E R M C. Jei kilpos esti tarp smiliaus piršto ir didžiojo ir tarp bevardžio ir mažojo piršto, tai formulė bus tokia: R, C. Jei kilpa, esanti po bevardžiu pirštu, užgriebia plotus, esančius tarp bevardžio ir didžiojo ir tarp bevardžio ir mažojo piršto, tai formulė bus tokia: A (m c).

Kilpos, esančios ne po protarpiniais plotais, o po pirštais, žymimos pirštų raidėmis.

Pirštų kilpos daug retesnės už tarpupirštines kilpas. Jos dažniausiai pasitaiko po bevardžiu pirštu, retai po kitais. Del pirštų kilpų reto pasitaikymo ir klasifikacijos patogumui, kaip pirštų kilpos yra klasifikuojamos ir tos kilpos, kurios užsilenkia smarkiai po pirštų kamieniu, nors jos ir būtų atidarytos į tarpupirštinius plotus. Dažniausiai esama kilpų, pasvirusių tokiu būdu po didžiuoju dešinės rankos pirštu ir bevardžiu kairės rankos. Jų simbolis bus: A ir M¹.

Labai užsukta kilpa žymima simboliu 4, esančiu virš raidės, rodančios jos padėtį. Pavyzdžiui, A⁴, M^{1,4}.

Jei kilpa atidaryta į delną, tai atatinkamą raidę apveda ratu. Pavyzdžiui: $\overline{A}$, $\overline{M^1}$, $\overline{M^{1,4}}$ ir t. t.

Jų klasifikacija užrašoma trupmenos pavidalu: skaitiklis — dešinės rankos simbolis, vardiklis — kairės rankos simbolis. Žiūrима šitos tvarkos: visų pirma tenarinės srities simboliai, paskui hipotenarinės ir pagaliau metakarpusų.

Delno atspaudų nuotraukos rekomenduojama daryti recedivistams ir pridėti prie daktiloskopinės palmoskopinės klasifikaciją.

Geriausią nutraukdinėti yra padedant tipografiniais dažais išteptą delną ant popierium apsupto ritinio. Ant lygaus paviršiaus negalima gauti viso delno.

Delno atspaudą darant, reikia pastebėti, kad, jei yra daugybė išorinių raukšlių, tai tas parodo į eminentia tenare, metakarpiniai atspaudai yra charakteringi savo deltomis. Tokiu būdu, gavus tik dalį delno atspaudą, nesunku išsiskirti nustatyti apie kokią delno dalį yra kalbama.

K. Urbanavičius

Tarptautinė policijos technikos paroda Karlsruhe'je

Badeno vidaus reikalų ministerijos iniciatyva šiais metais Karlsruhe'je (Badeno sostinėje) buvo surengta tarptautinė policijos technikos paroda. Šiai parodai Karlsruhe'ės miestas užleido didelius naujus parodų rūmus (apie 4000 ketv. metrų plotą). Parodos komitetą sudarė visa eilė aukštesniųjų vokiečių policijos valdininkų su Badeno vidaus reikalų ministerijos policijos referentu, valstybės tarėju dr. Barcku priešakyje. Į parodos garbės komitetą buvo pakviesti 28 užsienio aukštesnieji valdininkai ir 32 vokiečių įtakingi atstovai, — jų tarpe keletas profesorų.

Paroda buvo atidaryta birželio mėn. 7 d. Badeno vidaus reikalų ministerio, dr. Remmele ir policijos referento, dr. Barcko prakalbomis ir tęsėsi iki birželio 21 d.

Parodos programa susideda iš 3-jų dalių: A — bendras skyrius, B — policijos pramonės skyrius ir C — specialis parodos skyrius, kurį lankyti buvo leista tik legitimuotiems policijos valdininkams.

Bendrame skyriuje įvairiais modeliais, fotografijomis, planais ir kitais būdais atvaizduota viešosios policijos bendroji gatvės tarnyba: policijos ir žandarmerijos valdininkų uniformos, ginklai, tarnybiniai įrankiai, sargybos butai, policijos šunės, jų apmokymas, susisieki mo policijos tarnyba: automatiškas judėjimo reguliavimas didmiesčiuose, sunkaus judėjimo prižiūrėjimas, oro susisieki mo reguliavimas, nurodymai publikai, susisieki mo ženklai, instrukcijos ir t. t.; policijos išsiskauki mo technikai išsiskauki mo tvarka, pagalbinės policijos komandos, radio policijos tarnyboje, nurodymai kaip elgtis nelaimingais atsitikimais, pirmoji pagalba, sanitarija, transporto priemonės, policijos stotys, gaisrininkų išsiskauki mo technika.

Toliau seka kriminalinės policijos tarnyba. Čia atvaizduotas kriminalinės policijos apginklavimas ir apšarvavimas (ypačiai įdomūs Berlyno kriminalinės policijos valdininkų ant krūtinės nešiojami pinti šarvai, kuriuos revolverio ir net kariško šautuvo šoviniai nepajėgia permušti), policijos arešto namai, pasislėpusių asmenų paieškojimo technika (spauda, paieškojimo lapai, vieši skelbimai, fotografija ir radio), specialė žandarmerijos paieškojimo tarnyba, parubežio tarnyba, geležinkelų, paštų apsaugojimas, gyventojų ir atvykusių meldavimas, kriminalinės policijos šunės.

Ypačiai vaizdžiai parodyta kriminalinės policijos skyriuje pažinimo (identifikacijos) tarnyba, būtent: nusikaltėlių susekimas daktiloskopijos pagalba, fotografija, aparatai, filmų aparatai, fotografijų ir pirštų atspaudų perdavimas radio keliu, signalizacija, nusikaltimo vietos

žymių apsaugojimas, jų užfiksavimas, pamokymai publikai, kaip apsaugoti nusikaltimo vietas, dingusių ir nežinomų lavonų išaiškinimas ir t. t.

Be to, tame pačiame skyriuje išstatyti doros policijos eksponatai: doros policijos organai ir jų darbo tvarka, moterų policija, statistika, reglamentacijos skaitliškai ir grafiškai daviniai, kova su begėdiškumu ir pornografija, maisto, sveikatos ir turgų policijos: maisto tyrimui aparatai, prekių svorio, kiekio ir rūšies falsifikacija, kova su nešvarumu, dezinfekcija, specialė spauda, plakatai, statistika; policijos ir žandarmerijos mokyklos: teoretiskas ir praktiskas valdininkų mokymas, mokslo planai, mokslo priemonės, gimnastika, sportas, policijos šunų mokyklos, šunų mokymo sistemos ir metodai, mokymui reikalingi įrankiai, viešosios ir kriminalinės policijos statistika, specialė literatūra ir spauda (laikraščiai, rankvedžiai, įvairios specialės knygos ir t. t.); pagaliau, schemomis smulkiai parodyta atskirų vokiečių provincijų policijų organizacija. Reikia pastebėti, kad atskirų Vokietijos provincijų policijos toli gražu ne vienodai sutvarkytos, bet pritaikytos vietos sąlygoms. Ypačiai sudėtingas yra Berlyno policijos aparatas, iš kurio verdantis milžinas—miesto gyvenimas reikalauja daug darbo ir prityrimo. Todel Berlyno policija davė parodai daugiausia medžiagos, ypačiai kriminalistikos srityje. Ir nieko nuostabaus. Berlyno policija turi plačiausią veikimo dirvą, daug prityrimo visose srityse, pas ją susirenka daugiausia medžiagos. Šis įvairios rūšies medžiagos susitelkimas apsunkina, žinoma, ir policijos organizaciją. Ir todėl Berlyno policija parodai duoda tai, ko kitos policijos duoti negali.

Didžiausią policijos parodos dalį sudaro, žinoma, Vokietijos eksponatai. Savo atskirus paviljonus turėjo Bavarijos, Saksonijos, Prūsų, Bremeno, Hamburgo, Braunsveigo, Hesseno, Lubeko, Meklenburgo, Thüringijos, Würtembergo, Badeno ir Kelno policijos prezidiumai. Be to, savo eksponatus išstatę Vokietijos finansų ministerija, paštų valdyba ir susisiekimo ministerija.

Turtingiausią parodos dalį sudaro Prūsų, ypačiai, kaip jau buvo minėta, Berlyno policija. Tuojau prie įėjimo lankytojiui metasi į akis didelis (100 ketv. metrų su viršum) Berlyno gatvių judėjimo reguliavimo modelis, iš kurio eilinis didmiesčio policijos valdininkas daug gali pasimokyti. Daug pamokinančios medžiagos suteikia ir kiti parodos eksponatai. Pavyzdžiui, psichotechniniai aparatai policijos valdininkų išbandymui, kiek į juos veikia išoriniai efektai. Įdomus šiuo atžvilgiu Badeno policijos aparatas, kurs reikalauja iš valdininkų didelio įtempimo ir tikslumo, tēmijant įvairius šviesos ir balso apsireiškimus. Kas įdomiausia Prūsų skyriuje, tai Berlyno kriminalinės policijos eksponatai. Čia vispusiškai parodyti moderninės kriminalistikos metodai, daug vietos suteikta daktilosko-

pijai, su kurios reikšme ir laimėjimais parodos lankytojas turi progos nuodugniai susipažinti. Bavarijos policija davė parodai įdomių garsingų meno kūrinių falsifikatų. Bremeno skyriuje įdomiai atvaizduota koncentruotos prostitucijos sistema. Thüringijos kriminalinė policija be ko kita turėjo išstačiusi pilnai įrengtą fotografijos kabinetą su moderniškiausiais aparatais ir įtaisymais. Iš įdomesnių bendrojo skyriaus eksponatų tenka dar paminėti aukštesniosios policijos mokyklos Eiche (ties Berlynu) ir kitų provincijos mokyklų išstatytus. Čia randame mokslo planus, rankvedžių sąrašus, įvairius atvaizdus ir t. t. Ne mažiau įdomios ir policijos šunų mokyklos, ir šunų mokymo metodai.

Pramonės skyriuje išstatyta be ko kita uniformos ginklai, raktai, policijos iššaukimo aparatai, fotografijos reikmens, policijos automobiliai, spintos registracijos kortelėms ir, kas įdomiausia, įvairi policijos literatūra, išstatyta įvairių knygų leidimo bendrovių, kaip «Retzlaffs Polizei - Verlag, Lübeck, Mengstr. Nr. 16», Karl Richter Buchhandlung, Leipzig—Entritzsch, Delitzscherstr. 40 ir kitų. Šios bendrovės yra išleidę daugybę knygų iš įvairių policijos tarnybos sričių.

Iš užsienio valstybių parodoje dalyvavo Amerika, Danija, Dancigas, Anglija, Austrija, Italija, Jugoslavija, Olandija, Ispanija, Šveicarija, Čekoslovakija ir Vengrija, tik, deja, ne visų dalyvaujančių valstybių policijos suskubo laiku atgabenti visus savo eksponatus. Dalyvaujančių valstybių policijos išstatė savo valdininkų uniformas, statistikos davinius, policijos organizacijos schemas ir t. t. Iš įdomesnių eksponatų paminėsime Dancigo policijos parodytas suktybes kortų lošime Zoppoto Kazine. Italijos paviljone išstatyta įdomesnė medžiaga iš Romos kriminalinio muziejaus ir kai kurie dalykai iš aukštosios Romos policijos mokyklos. Įdomūs eksponatai iš kriminalistikos srities išstatyti Austrijos ir Vengrijos policijų. Kitos valstybės pasitenkino vien uniformų ir įvairių atvaizdų prisiuntimu.

Pagaliau, specialis parodos skyrius, prienamas tik policijos valdininkams. Čia išstatyti Vokietijos policijos, finansų ministerijos, paštų valdybos ir susisiekimo ministerijos eksponatai, kuriuos galima matyti didesniuose kriminaliniuose muziejuose. Tuo tarpu, kaip bendras skyrius atvaizduoja vispusiškai visų policijos rūšių veikimą, šis specialis skyrius yra daugiau pamokinančio pobūdžio. Šiame skyriuje lankytojas turi progos susipažinti su visomis daktiloskopijos mokslo smulkmenomis. Čia mes matome, kaip, pavyzdžiui, Berlyno kriminalinei policijai daktiloskopijos pagalba dažnai pavyksta išaiškinti painiausius nusikaltimus ir susekti kaltininkus. Saksonijos policija išstatė svarbiausių nusikaltėlių albumus, pradedant nuo 20-jo šimtmečio pradžios. Nemažai vietos duota ir antropometrijai, kad ir užleidusiai pir-

mą vietą moderniškesniems kriminalistikos mokslams. Čia parodyti pėdsakų kopijų pavyzdžiai, nulieti iš gipso, vaško, stearino, parafino, smalos ir kitos medžiagos, kuriomis dažnai pasinaudota nusikaltėlius susekti. Toliau, fotografijomis parodoma, kaip atrodo įvairių nelaimingų atsitikimų ir piktadarių aukos (nušautas, nudurtas, pervaziuotas, pakartas, nusinuodijęs, pasmaugtas, prigėręs ir t. t.). Fotografijomis atvaizduotos įvairios kūno dalių (ausų, nosies, kaktos, galvos, burnos ir t. t.) formos. Įvairiais atvaizdais ir nurodymais lankytojas supažindinamas su identifikacijos (nežinomų, apipuvusių, begalvių lavonų pažinimo) būdais. Berlyno politinė policija išstatė įvairias diagramas ir schemas, vaizduojančias komunistų judėjimą Vokietijoje. Čia susipažįstame su komunistų vartojamais ginklais (rankinės granatos, bonkos su smėliu ar druska ir t. t.). Be ko kita išstatyta taip vadinamoji komunistų dokumentų padirbimo centralė («Kommunistische Fälscherzentrale»), susekta politinės policijos Berlyne. Joje randame įvairiausių padirbtų dokumentų ir antspaudų, kaip Vokietijos, taip ir užsienio valstybių įstaigų. Esama taip pat ir lietuviškų antspaudų. Šiais dokumentais komunistai ap rūpindavo savo partijos kurjerus, vykstančius į kitas valstybes.

Plačiai parodyta įvairių pinigų, čekių, blankų falsifikacija. Siame skyriuje matoma padirbtų vokiečių, lenkų, čekoslovakų, vengrų, austrų ir kitų valstybių pinigų, jų klišės ir padirbimo technika. Finansų ministerija išstatė visą banderolių padirbimo aparatą. Specialistas valdininkas supažindina lankytojus su visa padirbimo technika. Banderolės taip vykusiai padirbtos, kad jų visiškai negalima atskirti nuo tikrųjų.

Be to finansų ministerijos išstatytos dar įvairiausios kontrabandininkų priemonės ir įrankiai spiritui, brangenybėms ir kitoms prekėms gabenti. Reikia tik stebėtis, kaip gudriai pagaminti įvairūs skardiniai indai. Tikra kontrabandos įrankių pramonė! Iš čia matyti, kaip akyli turi būti policija kovoje su kontrabanda.

Susisiekimo ministerija parodo geležinkelių vagonų apiplėšimo pavyzdžius. Ekspонатų tarpe įdomi medinė dėžė, siūsta bagažu iš Berlyno Drezdenan, kurioje buvo pasislėpęs vienas plėšikas. Patekęs bagažo vagonan, piktadaris išlindo, apiplėšė vagoną ir išsoko. Drezdene piktadarystė buvo pastebėta ir vėliau kriminalinės policijos pastangomis kaltininkai susekti.

Paštų valdyba išstatė įvairių suklastotų čekių važtaraščių dublikatų, įvertintų laiškų ir t. t. pavyzdžius. Parodyta, kaip visai paprastu būdu, per raudoną stiklą, galima išskaityti neišaiškius antrašus, antspaudas ir parašus.

Pagaliau, pornografijos skyriuje Berlyno, Hamburgo ir kitų didelių miestų policijų išstatyta įvairi pornografijos literatūra ir atvaizdai, lytiškai nenormalių tipų albumai, (sadistai, ho-

moseksualistai, hermafroditai, macochistai, uranistai, lesbijkos ir t. t.). Parodyti įvairūs sadistų įrankiai, macochistų narvai, homoseksualistų nesiojamieji ženklai—žetonai ir t. t.

Čia matome išsigimimo ir bauriausio didmiesčio ištvirkusio gyvenimo reiškinius.

Vyriausias Karlsruhe'ės policijos parodos tikslas yra policijos veikimo tobulinimas. Geresnės policijos veikimo technizacijos klausimas iškilo jau prieš karą. Po didžiojo karo tuo klausimu susidomėjo visos valstybės. 1921 metais New-Jorko policijos direktorius Richard Enright iškėlė tarptautinės policijos konferencijos klausimą, kurios tikslas būtų policijos technikos tobulinimas. Tokia konferencija, kaip žinoma, šį pavasarį įvyko New-Jorke jau trečiu kartą. 1923 metais Vienos policijos direktoriaus Schober'io iniciatyva buvo sušauktas tarptautinis policijos kongresas, kurio metu buvo įsteigta tarptautinė komisija kovai su kriminaliniais nusikaltimais.

Iš Karlsruhe'ės parodos mintis yra techninio policijos darbo racionalizavimas. Jos tikslas yra daugiau parodyti techninius darbo metodus. Ji suruošta, kaip specialistui — policijos valdininkui, taip ir eiliniam piliečiui. Ji pretenduoja būti moksliska paroda, kuri privalo būti rimtai suprasta. Ji duoda pavyzdžių, kurie turi būti išnaudoti praktikoje. Karlsruhe'ės paroda kviečia visus ją lankančius bendradarbiauti, nes policijos darbas liečia ne vien policijos valdininką, bet taip pat kiekvieną dorą visuomenės narį. Policijos valdininkui čia yra proga vispusiškai susipažinti su įvairiais policijos darbo metodais ir, kad ir paviršutiniai, pažinti svetimų valstybių policijas. Pašalinius paroda pamokina, kaip jie gali padėti policijai jos sunkiame darbe ir kaip naudotis jos pagalba. Be to, paroda supažindina lankytoją su įvairiomis apsaugojimo priemonėmis, kurias suteikia specialė policijos pramonė (spynos, stūmos, išsaukimo aparatai ir t. t.).

Šiųmetinę policijos technikos parodą Karlsruhe'ėje galima skaityti viena pirmųjų tokių parodų Europoje. 1903 metais Drezdeno Vokietijos miestų parodoje buvo tam tikras policijos skyrius, kuris, palyginamai, suteikė tik siaurą policijos tarnybos vaizdą, nors jau ir ta paroda turėjo didelės reikšmės vokiečių policijai, ypačiai kriminalinei. Nes jau šioje parodoje daktiloskopija pasirodė Bertillono sistemos (antropometrijos) nugalėtoja. 1924 metų policijos paroda Zoppote (Dancigas) parodė žymų progresą. Jau ta paroda buvo plataus užsimojimo. Karlsruhe'ės paroda siekia dar toliau. Ji siekia New Jorko tarptautinės policijos konferencijos ir Europos tarptautinės komisijos kovai su kriminalistais užbrėžtų tikslų. Ir tu tikslų ji nori pasiekti technikos pagalba. Ji imasi sujungti visų kultūrinių valstybių policijų pastangas pagerinti darbo techniką ir subendrinti visų policijų veikimą. Todel Karlsruhe'ės paro-

da nori būti drauge ir tarptautine paroda ir pakvietė dalyvauti joje visas kultūringas valstybes.

Policijos technizacijos klausimas ankštai rišasi su ekonomijos reikalingumu, t. y., kuo mažiausiomis pajėgomis ir lėšomis pasiekti policijos darbo tikslo. Ir šis reikalingumas aiškiai metasi akysna Karlsruhe'ės parodoje.

Be jokių skaitlinių ir statistikos davinių galima pasakyti, kad nusikaltimai po karo padidėjo, ne tiek skaičiumi, kiek savo intensingumu. Todel šiandien iš policijos reikalaujama daugiau technikos jėgų ir priemonių. Šių dienų patobulintas policijos technikos priemonės visoje pilnumoje parodo Karlsruhe'ės policijos paroda. Tuo keliu norima žengti ir toliau. Jau dabar Prūsų policija nutarė sušaukti 1926 metais policijos konferenciją ir, sąrįšyje su ja, suruošti Berlyne policijos parodą.

Eidama šiuo keliu, visų kraštų policija sudarys bendrą frontą prieš nusikaltėlius ir pasieks to, kad kriminalisto verslas daugiau nebeapsimokės, ir dalis moralinių paklydėlių bus grąžinta visuomenei.

V - t u k a s.

Jonas Smilutis

arba ką pavardės reiškia

(Žiūr. „Policijos“ 6 Nr.)

Piktas, surūgęs sėdėjo Smilutis savo berlyniškame kambaryje. Buvo ūkanota niauri rudens diena. Protarpiais dangus „bobų kšniais“ drabstė. Linksmų veidų gatvėse negalima buvo sutikti, — visi rimti arba paniurę skubino savais keliais. Elektros šviesa dieną negeso. Bet Smilutis to viso nematė. Užsidaręs kambaryje, jis krimto sau lūpas, retkarčiais kumščia stalą trankė, nuolat gėrė iš grafino vandens. Nėjo šiandien jis pietų valgyti; jau artinosi vakarienė, jojo pilvas kėlė revoliuciją, šaukdamas duonos ir prieduonos, o Jonas ir nemanė šitos revoliucijos ramiu būdu malšinti. Priežastis buvo labai trumpa ir labai aiški: pereitą naktį Jonas palaidojo visus savo gražius dolerius. Mokėjo „rojaus“ sargams, — rodos dar nemaža liko, — tačiau dabar nei piniginių, nei pinigų!

Ką jis vargšas svetimame mieste be pinigų pradės, kas jam be pinigų duos vakarienės?.. Kad nors duonos būtų nuo pusryčių likę, nors turėtų kokią dešrą ar kumpį — tai savo pilvo sukilimą be jokios ginkluotos pajėgos galėtų numalšinti. Bet kur trumpa, ten ir trūksta...

Išdidus ir ambicingas buvo Smilutis. Eiti ir prašyti šeiminių pinigų paskolinti jam rodėsi didžiausias pažeminimas. Ir kam jis galėtų pasakyti taip lengvai pinigus palaidojęs? Muštų tėvam telegramą, kad pinigų atsiųstų, bet ir už telegramą nėra kuo užsimokėti. Atsiminė turįs

pašto ženklų ir parašė tėvams trumpą laišką, prašydamas skubiai atsiųsti pinigų. Bet toli nuo Berlyno į Lietuvą, — viršaus 100 mylių, — jokie stebuklai jam šiandien vakarienei ir rytojaus pietums pinigų nepristatys.

Paėmė Jonas čigoniškos drąsos samtį, sumanė savo bėdą senai savo šeimininkei Bertai pasisakyti.

Berta Cingel buvo ypatingai geros širdies moteris. Berlyne gimęs ir augęs, daug žmonių mačiusi, dar daugiau turinti prityrimo, Berta buvo, nors ir sena, tačiau gudri moteriškė. Jau virš dvidešimties metų ji gyveno, studentams savo kambarius išnuomuoju. Visokių tipų pas ją buvo gyvenę, iš visų kraštų ir tautų žmonių ji pažinojo. Ji mėgdavo daug plepėti, kaip visos apsenusios moterys. Atvirai Jonui pasipasakojo, kaip savo vyresniąją dukterį išleido už austrų inžinieriaus Zobiko, o jaunesniąją pažadėjo rusų studentui Puškarovui, kuris trejus metus pas ją gyveno ir dukterį pamilo. Bepasakodama, kartais ji net atsiduso, lyg reikšdama gailėsčio, kad daugiau dukterų neturinti ir tokiu geram ponui Smilučiui jau neturinti ko auginti...

Smilutis nedrąsiai įžengė virtuvėn. Tai buvo pirmą kartą jam Berlyne gyvenant. Nudžiugusi, Berta tuojau pradėjo girti savo virtuvės švarumu, kurį jau visi, pas ją gyvenę, ponai pripažindavę. Girdi, jie visi mėgdavę virtuvėje lankytis, jos prityrusios kalbų klausytis, čia pat kepaus piragaičių ragauti.

Kaip tik Jonas spėjo savo lūpas atverti, kad jį maža nelaimė ištikusi, tuojau Berta pasiskubino jį perkirsti: „Tamstai, tur but, reikia pinigų?“ ir išsiėmusi iš savo ridikiulio visą pundą tūkstantinių, paklausė: „Kiek Tamstai reikia?“

„Kokius 5000 markių, kol iš namų neatsiųs“..

Berta jam paskaitė 10.000 markių. Smilutis, kiek atsipeikėjęs, išėjo vakarieniautų. Restorane „Kindl“, vokiškų daržovių bevalgant, prie jojo priėjo viena pusamžė moteris, beveik verkšlėndama siūlė jam pirkti auksinį savo jungtinių žiedą. Girdi, jos vyras, buvęs kaizerio armijos karininkas, žuvęs karo lauke; ji, viena likusi, neturinti iš ko gyventi ir pardavinėjanti jau paskutines savo brangenybes. Dabar štai esanti priversta parduoti savo mylimojo vyro dovanotąjį jungtinių žiedą. Jis esąs vertas mažiausia 5000 markių, o ji, bėdos verčiama, sutinkanti parduoti už pusę tų pinigų. Kai Jonas dar nesiskubino to žiedo pirkti, nepažįstama pradėjo jį girti:

„Patikai man tamsta iš pirmojo pamatymo, tai aš noriu, kad šitas mano brangus žiedas tamstos pirštą puošytų, kad nepatektų į žiaurias auksa“ kalio rankas, ar į kokio nors spekulanto kišenių“..

Pagyrimas Jonui patiko. Verkšlenančiai „poniai“ jis užmokėjo už žiedą visą jojo vertę — 5000 markių. Ta, šimtus kartų dėkodama, su juo atsisveikino ir išėjo.

Parėjęs po vakarienės namo, Jonas šitą nuotykį papasakojo savo šeimininkei ir pasigyrė nupirkęs aukso žiedą.

„Na, tai tamsta patekai į prigavikės rankas, tai tapai savo lengvatikybės auka“, perkirto jį šeimininkė. „Aš manau, kad čia visai ne auksinis, o tik paprastas misinginis, kiek paauksintas žiedas. Berlyne dabar yra ištisos bandos tokių prigavikų, — jie turi net specialų pavadinimą, — tai „Neperringeriai“, arba „aukso“ žiedų pardavinėtojai. Jie ypačiai mėgsta prigaudinėti mūsų kaimiečius, kurie bile blizgutį laiko aukso ir, žinoma, nori pasinaudoti aukso pigia kaina“...

Smilutis paraudo iš sarmatos, kaip virtas vėžys. Jam šitaip įkliūtį.. Apmauda užraugė jo širdį, — būtinai jis tiems prigavikams atkeršysiąs!..

Rytojaus dieną jis vėl nuėjo į restoraną, kur buvo tą žiedą pirkęs. Žiūrėjo, ar nesutiks jį prigavusios bobos. Tačiau veltui sėdėjo dvejetą valandų. Niekas jau šandien žiedų nesūlijo. Nematė tos, kuri jį vakar prigavo. Rūstus, lūpą prikandęs, sėdėjo ir laukė. Tuo tarpu jojo galvoje blykstelėjo mintis: mane prigavo, tai aš, kad ir tokiu pat prigavimu, privalau atsigriebti. Ir sumanė čia pat vakar pirtąjį žiedą parduoti, vakarykščios pardavėjos gudrumu pats pasinaudoti.

Gana nedrąsiai jis pasiūlijo žiedą pirkti prie to paties stalo sėdinčiam savo kaimynui. Vokietis žiedą paėmė, pamažu apžiūrėjo, paklausė kiek norįs už jį gauti, kodėl parduodąs. Jonas paaiškino, kad pirkęs jį iš vienos ponios, kuriai pinigų pritrūkę, kad jam tas žiedas esąs nereikalingas, todėl norįs parduoti.

„Ar tamsta tikrai žinai, jog čia yra auksinis žiedas?“ — paklausė vokietis.

„Taip, čia auksinis žiedas“, atsakė Smilutis, — „auksą aš pažįstu“.

„Jei tai yra auksinis žiedas, aš jį iš tamstos nupirksiu“, tęsė vokietis. „Tačiau pirma turiu įsitikinti“.

Tai pasakęs, nuėjo prie restorano šeimininko, šnektelėjo jam į ausį, parodė tą žiedą ir grįžo atgal.

Šeimininkas trumpai kažkam šnektelėjo telefonu ir vėl ramiai sau sėdėjo. O pirkikas su Jonu toliau kalbėjosi, sakydamas laukiąs auksakalio, kuris jam paliudysiąs, ar tai tikrai auksinis žiedas.

Neužilgo atėjo ir tariamas auksakalis. Neilgai jis žiūrėjo į parduodamąjį žiedą, tuojau pripažino čia esant prigavimą, išsiėmė iš kišeniaus savo kriminalinio policininko žetoną ir paskelbia Smilutį areštuojąs už žmonių prigaudinėjimą. Jokie Smilučio pasiaiškinimai, nė protestai negelbėjo, turėjo eiti į policiją.

Policija surašė smulkų protokolą, tuojau susižinojo su policijos prezidiumu, kurie pranešė, kad toksai ponas Smilutis keletą dienų atgal buvęs sulaikytas nakties lokale. Dabar policija susidarė sau nuomonę apie šitą svetimšalį. Ji buvo neigiama. Nenorėdama ilgai su Smilučiu po teismus ir dabokles tampytis, policija nutarė jį, kaip „negeistiną“, iš Vokietijos ištremti, ir pasiūlijo jam per dvidešimt keturias valandas apleisti Vokietijos žemę.

Tačiau apleisti nebuvo taip lengva. Smilutis laisvai kelionei jau neturėjo pinigų!

Tada policija išgabeno jį „etapo būdu“ — suimta. Biauži buvo ilga kelionė iki Eitkūnų...

Išvartytas iš universiteto, negarbingai partaračkintas iš Berlyno, Smilutis nedrįso savo tėvams pasirodyti, sarmatijosi jiems visą negražią tiesą apie save papasakoti. Taip negražiai jis baigė Berlyne savo studentavimą, taip netikėtai tapo pakrikštytas „Nepperiu“...

Atsidūręs be darbo ir pinigų Kaune, nedrįsdamas tėvams pasirodyti, vengdamas susitikti su savo gerais pažįstamais ir draugais, Smilutis ėmė dar labiau smukti. Berlyne visai netyčia įgytoji žiedų pardavinėjimo praktika jam pasirodė naudinga Kaune savo suirusius finansus taisyti. Čia jis rado sau tinkamą padėjėją, kuri jau nuo seniau mėgdavo kaimo moterėles prigaudinėti.

Kasdien vaikščiodavo dabar Smilutis tai Kauno rinkose, tai geležinkelio stotyje ir visur negudriems kaimiečiams pigia kaina „aukso“ žiedus brukdavo. Uždarbis buvo geras, — kitą dieną duodavo viršaus per 100 litų gryno pelno. Drauge su savo padėjėja jis mokėdavo ir visai nepasitikintiems savo „aukso“ žiedus įpiršti. Būdavo, pamatys stotyje kokią nors kaimo merginą, ar vaikiną, kurio „plunksna“ rodo, kad kišeniuje gali būti kelios dešimtys litų, — tuojau jojo padėjėja eina žiedų siūlyti, tai nusiskųsdama esanti apvogta ir neturinti už ką namo parvažiuoti, tai likusi be darbo ir neturinti už ką valgyti. Čia pat prieina, tarsi visai nepažįstamas, Smilutis ir būtinai nori tą žiedą pirkti. Tik jojo gudri padėjėja jam neparduoda, sakydama, vyrui nenorinti parduoti ir gana. Jis, žinoma, siūlija aukštą kainą, dar daugiau, negu ji prašo. Bet „nelaimingoji“ moteris jam neparduoda. Tada gudrus Smilutis prašo tos kaimietės, kuriai siūloma žiedas pirkti, kad ji pirmiau nupirktų, o jis pasižada tada jos tą žiedą nupirkti, duodamas dar keletą litų pelno.

Šitaip sumaginta, reta kaimietė iškenčia nepirkusi. O, kai sykį jau nuperka, tada dingsta iš jos akių ir pardavėja ir tas perkupčius...

Šios rūšies „biznis“ Smilučiui gerai sekėsi apie dvejus metus. Tačiau sykį turi visokia žagrė lūžti, sako senas mūsų žmonių priežodis. Lūžo ir Smilučio žagrė.

Mūsų kriminalinės policijos valdininkas pasikutinės parodos metu susekė Smilučio darbus Kauno stotyje, jį areštavo ir įkišo kalėjiman. Kaip teismas jojo bylą išnagrinės — kol kas nėra tikros žinios. Bet vienas yra aišku: Smilutis jau yra sugedęs žmogus ir nėra vilties, kad kalėjimas jį ištaisytų. Gal būt, jis sugedo dėl taip nelaimingai jojo gyvenime susidėjusių aplinkybių, tačiau ir jojo prigimimas čia bus nemaža prisidėjęs. Jojo didelis smalsumas — pamatyti draudžiamus daiktus, ir smilumas — ragauti draudžiamų vaisių, sugriovė susilaikymo nuovoką ir nutūmė į doriškos vėjavaikybės sūkurius.

D. Siemaška

Gaisro instrukcija policijos tarnautojams

Projektas

(Tęsinys, žiūr. „Policijos“ 6 Nr.)

f) Geležinkelių policijos veikimas

(Iš geležinkelių policijos instrukcijos)

§ 65.

Kiekviena stotis privalo turėti reikalingą skaičių ir visoje tvarkoje įrankių gaisrui gesinti; tų įrankių kiekį ir rūšį nustato geležinkelių valdyba. Geležinkelių policijos tarnautojai privalo aktingai dalyvauti gesinant kilusius geležinkelių zonoje gaisrus, taip pat privalo gelbėti ir saugoti turtą ir prekes, kuriems gresia pavojus. Trūkstant darbo jėgų, esančių geležinkelių žinioje, gaisrui gesinti turi būti traukiami gyventojai iš artimųjų kaimų ir atbulai,—ištikus reikalui, privalo teikti pagalbos artimesniems prie geležinkelių gyventojams, siųsdami gaisrui gesinti įrankius, esančius geležinkelio policijos priežiūroje.

§ 66.

Geležinkeliams ir jų visokiems įtaisams bei įrengimams apsaugoti yra draudžiama kurti ugnį po geležinkelių tiltais ir arti medinių trobų, taip pat šaudyti netoli geležinkelių ploto (šovimo atstume).

§ 67.

Geležinkelių policijos tarnautojai turi prižiūrėti, kad arti geležinkelių nebūtų statomi namai, sandėliai ir kiti įrengimai, ir nebūtų daroma kasinėjimų pašalinių asmenų, kurių žemė susisiečia su geležinkelių zona.

Apie pastebėjus nusikaltimus prieš išduotus šiam tikslui valdžios įsakymus privalo pranešti bendros policijos tarnautojams, kurių rajone tas nusikaltimas įvyko, kad būtų padaryti tam tikri žygiai sustabdyti ir nusikaltėliai patraukti atsakomybėn, einant įstatymais.

§ 68.

Geležinkelio policija privalo saugoti, kad niekas nerūkytų, kur uždrausta rūkyti.

§ 69.

Draudžiama vežti bagažu sprogstamoji medžiaga arba kitokie daiktai, kurie gali pakenkti kitų keleivių bagažui.

§ 70.

Pastebėjus, kad kokie nors trobesiai dėl savo senumo arba dėl krosnių ar kaminų netvarkingo užlaikymo gresia žmonių užmušimu arba gaisro pavojumi, policija tuojau apie tai privalo pranešti savo nuovados viršininkui. Atskiriems asmenims, gyvenantiems geležinkelių zonoje ir nusikaltusiems

prieš nustatytas apsaugojimo nuo gaisro taisykles, yra statomi protokolai patraukti kaltininkus atsakomybėn. Reikia taip pat sekti, kad tarnautojų ir apylinkių gyventojų vaikai nebūtų leidžiami ant geležinkelių, perspėjant jų tėvus atsakomybe už policijos reikalavimų vaikus prižiūrėti nepildymą.

g). Policijos veikimas degant miškams

§ 71.

Vietinė policija, sužinojus apie miško gaisrą, tuojau vyksta į gaisro vietą padėti miškų administracijai gesinimą tvarkyti ir deda visas pastangas, kaip galima greičiau ir didesni skaičių darbininkų sušaukti.

§ 72.

Iki atvyksta miškų administracijos valdininkas, gaisro gesinimu vadovauja policija. Miškų administracijos valdininkui atvykus, policija pildo visus jo reikalavimus, daboja, kad piliečiai pildytų gaisro taisykles.

§ 73.

Dideliems gaisrams gesinti kaimuose ir miškuose policija sušaukimui žmonių varpais skambina pavojaus alarmą.

§ 74.

Jeigu iš artimiausio kaimo žmonių neužtenka, tai policija jų šaukia iš visų gretimųjų kaimų.

§ 75.

Miško gaisrus įspėti ir apsaugoti vietos miškų administraciją ir privačius miškų savininkus, policija teikia atatinamos pagalbos.

§ 76.

Gaisrui pasibaigus, policija tuojau privalo pranešti apskrities viršininkui apie visą, kas atsitiko, nurodymą gaisro priežastį ir kiek ko sudegė.

§ 77.

Gaisro vietą policija gali apieisti tik gaisro gesinimo vedėjui sutikus ir tik tuomet, kai gaisras visai užgesintas ir nėra jokio pavojaus jam vėl iš naujo prasidėti.

Apsaugojimui, kad gaisras nekiltų iš naujo, policija skiria sargybą iš vietinių gyventojų.

h) Policijos veikimas padegimų atsitikimais

§ 78.

Kadangi gaisras gali kilti iš padegimo, arba nesilaikymo apsaugojimo taisyklių, tai kiekvieno gaisro priežastį policija privalo tirti ir išaiškinti.

§ 79.

Gavus žinią apie kilusį gaisrą, policija privalo sužinoti kurią valandą jis prasidėjo ir koku būdu kilo; kokiam triebesij ir kurioje trobesio dalyje ugnis pirmiausia pasirodė. Policija privalo ištirti,

iš kokios priežasties gaisras kilo: nuo padegimo, remonto, suodžių susikaupimo dūmtraukyje, neat-sargaus elgimosi su ugnimi, numatyto prival. įsakymu, nuo lempų arba žvakių, rūkymo ir t. t.

(Žiūr. „Gaisrų priežastys“ — ruošiamas ir ne-trukus bus paskelbtas spaudoj. D. S.)

§ 80.

Jei ištirus pasirodys, kad gaisras buvo kilęs del atsitiktinos priežasties, pav., trenkus perkūnui, arba gaisro priežastis liks neišaiškinta ir niekas nepareikš įtariąs ką nors apgalvotai padegusi, tai, remiantis baudž. proc. 253 str., kvota reikia siųsti valstybės gynėjo padėjėjui numarinti. Turint gi tiesioginių arba netiesioginių įrodymų, kad kas ga-lėjo apgalvotai padegti, reikia apie įvykį pranešti teismo tardytojui. Jei tiriant bus nustatyta, kad gaisras įvyko nesilaikant kam nors atsargos prie-monių, įstatymo arba privalomuoju įsakymu reika-laujamų, pav., neiškrėtus kaminų, rūkant drau-džiamoje vietoje, laikant be tinkamos atsargos leng-vai užsidegančias medžiagas ir t. t., tai nusikaltė-liai traukiami atsakomybėn taikos teisme, arba bau-džiami administracijos keliu.

§ 81.

Jei gaisras kilo iš padegimo, tai reikia surasti vieta, kur buvo padegta, ir apžiūrėti aplinkui, ar nesiras tenai ko nors, kuo būtų buvę galima pa-degti, ir įrodymui surinkti popieriaus likučius, deg-tukų nuodėgulių ir kitokią, tinkamą padegti me-džiagą.

Surinktoji medžiaga reikia parodyti tiems, kas galėtų ją pažinti, ir jei pasirodytų, jog yra kas nors įtariamasis, patikrinti įtariamąjo asmens bute, ar nėra pas jį tokios pat medžiagos.

§ 82.

Tiriant gaisrą, kilusį iš padegimo, reikia iš-aiškinti:

1. Ar sudegusis trobesys buvo gyvenamasai, ir, jei ne, tai ar nestovėjo jis greta kitų gyvena-mųjų trobesių ir ar nesenai prieš gaisro kilimą ne-buvo jame žmonių.

2. Kuomet ir kurioje trobesio dalyje gaisras prasidėjo; vienoje ar kelse vietose, į kurią pusę ir koku būdu plėtėsi ugnis ir į kurią pusę pūtė vėjas.

3. Kas pirmas pastebėjo gaisrą ir kas grei-čiau už kitus atvyko į gaisro vietą.

4. Kas įtariamasis, kad padegė ir kodėl?

5. Kas matė vietą, kur kilo gaisras ir ar ne-pastebėjo ko nors, kuo galima būtų padegti: de-gamosios virvelės, popieriaus, degtukų, žvakės ba-lanų nuodėgulių likučių ir t. t.

6. Ar nežino kas keršto, neapykantos, pa-vydo ar kitokios priežasties.

7. Ar negirdėjo kas grąsinimo žodžiu ar raštu.

8. Ar nematė kas slankiojant prieš gaisrą arba gaisro metu elgetų, įtariamų nepažįstamų, vaikų ir t. t.

9. Ar nėra kurių nors įrodymų, koku būdu galėjo būti padegta ir pėdsakų, pavyzd., gal, prieš gaisrą, arba, jam kilus, buvo jaučiamas žibalo ar-ba kitokios degamosios medžiagos kvapas.

10. Kokios spalvos ir kvapo buvo dūmai.

11. Ar nėra įrodymų, kad įtariamasis pade-gimu asmuo prieš gaisrą būtų įsigijęs arba šiaip ruošęs kokią nors degamąją medžiagą.

Oficialinis skyrius

Vidaus reikalų ministerio įsakymas Nr. 29

Vidaus reikalų ministerijos vietos įstaigų darbuotei sutvarkyti nustatavo:

Miestų ir apskričių gydytojai, technikai ir dar-bo inspektoriai yra apskrities viršininko žinioje. Jie gauna nurodymus iš centro per apskrities viršininką, o, skubiam reikalui ištikus — tiesioginiai, bet apie gautus parėdymus turi pranešti apskrities viršininkui. Apskrities viršininkas prižiūri jų vei-kimą ir, reikalui ištikus, gali duoti nurodymų.

Ministerijos departamentų direktoriai, vyriausias darbo inspektorius ir statybos inspektorius savo kompetencijos ribose parėdymus kreipia apskričių viršininkams, kuriems tie parėdymai yra privalomi.

Miestų ir apskričių gydytojai, technikai ir dar-bo inspektoriai, kuriems pavesta rūpintis daugiau kaip viena apskritim, yra žinioje to apskrities viršininko, kurio rajone yra jo būstinė; visas susirašinėjimas su antros apskrities viršininku eina per apskrities viršininko įstaigą, kurio žinioje jis yra.

Miestų ir apskričių gydytojų, technikų ir darbo inspektorių aprūpinimas ūkio atžvilgiu ir susisie-kimo priemonėmis eina per apskrities viršininką.

Tarnybos atžvilgiu vidaus reikalų ministerijos vietos valdininkus atestuoja apskričių viršininkai ir perstato jų atestacijas atatinkamam centraliniam organui. Dėliai aukščiau kalbamų valdininkų lei-dimo atostogų, perkėlimo, paliuosavimo iš tarnybos ir kitais, juos liečiančiais, klausimais apskričių viršininkai reiškia savo nuomonę ir tarpininkauja prieš atatinkamą centralinį organą.

Apskričių viršininkams pavedama nustatyti vietos atstovų raštinių sujungimo būdas ir jų darbo tvarka, susirašinėjant su suinteresuotais asmenimis.

Šį įsakymą įgyvendinti nuo š. m. rugpiūčio mėn. 15 dienos. 1925 metų liepos mėn 27 d.

A. Endziulaitis, vidaus reikalų ministeris.

Piliečių apsaugos departamento aplinkraštis šunų sutvarkymo reikalu

Visiems miestų ir apskričių viršininkams

Atsiradus beveik visose apskrityse ir miestuose pasiutusį ir besivalkiojantių šunų, pevedaama p.p. miestų ir apskričių viršininkams imtis griežtų ko-vai su šiuo apsireiškimu priemonių, vienu ir tuo

pačiu laiku viso miesto ir apskrities teritorijoje, arba dalant ją rajonais.

Sėkmingai su šiuo kovai, siūloma apskrityje arba atskiruose jos rajonuose miestuose ir valsčiuose, vietinėms savivaldybėms padedant, organizuoti iš žemesniųjų policijos tarnautojų ir sutikusių dalyvauti vietinių gyventojų, ypačiais taisyklingosios medžioklės draugijos narių, būrius, kurie, veikdami vienu laiku, ir aukštesniems policijos valdininkams vadovaujant, trumpu laiku galėtų išnaikinti visus, jei tai pasiseks, aiškiai pasiutimo liga sergančius šunis, taip ir įtariamus ligotus (Medic. policijos įstatų 1129 str. 3 punkt. ir 3 pastaba), o taip pat ir besivalkiojančius šunis (Medžioklės įstat. 21 §.).

Naikinant tokius šunis, reikia prisilaikyti šių taisyklių:

1) Ne mažiau už trijų dienų iki paskirto tam tikroje teritorijoje būriui veikti laiko, perspėti apie tai valsčių gyventojus per seniūnus, o miestų per policiją arba atskirais spausdintais skelbimais, kuriuo metu, dieną ar naktį, šunesturi būti pririšti, arba, bendrai, neturi būti iš sodybų (kiemų) išleisti, nes, priešingu atveju, šuo, kuris nurodytu laiku atsidurs už savo šeimininko apgyventos sodybos (kiemo) ribų, gali būti nukautas kaip valkata.

2) Kadangi manoma, kad kiekvienas šuo, kaip naminis gyvulys, privalo turėti savo šeimininką, kuris už jį atsakytų, tad šuo, esąs kieno nors sodyboje (kieme), bet šeimininko nepripažintas už savąjį ir niekieno nesaugomas, turi būti nukautas, nors jis būtų ir visai sveikas.

3) Pasiutę ir pasiutusieji aprieti šunes, o taip pat ir įtariamieji pasiutusieji naikinami nežiūrint į jų šeimininkų sutikimą.

4) Kada klausimas, kad šuo serga pasiutimo liga, neaiškus ir šunies šeimininkas nesutinka jį užmušti, tai veterinarijos gydytojas už šeimininko atlyginimą šunį apžiūri. Iki apžiūrėjimo ir pristatymo skirtu laiku policijai veterinarijos gydytojo liudymo, šunies šeimininkas raštu pasižada laikyti jį pririštą; vėliau elgiasi kaip veterinarijos gydytojas savo liudyme nurodys.

5) Pasiutusieji ir basivalkiojantieji šunes naikinami, juos šaudant, bet galima ir kitais būdais, išskiriant nuodijimą, kad be reikalo gyvulių nekankinti.

6) Būriai veikia, prisitaikydami prie vietinių aplinkybių, atsižvelgiant į gyventojų ramumo apsaugojimą, tačiau, miestuose būtinai naktį arba ankstyvą rytą, kada gatvėse dar nėra judėjimo.

7) Kiek galima, ypačiais miestuose, reikia vengti šunis šaudyti iš tolo, kad neišiktų nelaimių, su praeinančiais žmonėmis; geriausia stengtis šunis tik sugauti; naikinti gi juos tam tikrose, iš anksto numatytose, vietose.

8) Užmuštųjų šunų lavonus užpilti kalkėmis ir užkasti žemėn, ne mažiau vieno metro gilumo.

Aukščiau nurodytų priemonių reikia imtis ir jas įvykdyti vieno mėnesio bėgyje, šį aplinkraštį gavus.

Apie išdavas prašoma pranešti, nurodant būrių organizuotės tvarką ir dalyvavusius juose asmenis, o taip pat valkatų pasiutusius išnaikintų šunų skaičių.

Pasirašė:

Jakobas, piliečių apsaugos departamento direktorius,
A. Šidlauskas, už sveikatos d-tę direktorius,
Vorobjovas, administracijos referentas.

Piliečių apsaugos departamento įsakymas Nr. 19

Kaunas, 1925 m. liepos mėn. 16 d.

§ 1.

Dažnai apskričių ir miestų bei apskričių viršininkai betarpiškai kreipiasi įvairiais klausimais į ministerijos juriskonsultą, prašydami vienu ar kitu klausimu išreikšti savo nuomonę.

Kadangi toks betarpis kreipimasis kitą sykį iškelia nesusipratimų, tad nuo šio įsakymo gavimo dienos visiems miestų ir apskričių bei apskričių viršininkams įsakau visais savo kompetencijos neaiškiais klausimais kreiptis tik į mane ar į atitinkamų sričių viršininkus.

§ 2.

Apskričių viršininkai dažnai atsiunčia departamentui bylas nuožiūrai be jokių iš savo pusės paaiškinimų ir net kitą sykį be visos prie savo rašto papildomos bylai jau susidariusios medžiagos, be kurios nieko negalima tiksliai atsakyti.

Atėityje įsakau apskričių viršininkams ir visiems, kitiems, kurie betarpiškai susirašinėja su departamentu, prie siunčiamos tinkamai sutvarkytos ir su siuntos bylos pridėti: 1) visą jau esamą tuo reikalu medžiagą, 2) smulkiai aprašyti visos bylos eigą, 3) konkrečias iš jos išvadas ir 4) savo nuomonę, kaip geriau būtų kalbamąjį klausimą išrišti.

§ 3.

Dažnai apskričių viršininkai kreipiasi į departamentą, prašydami vieną ar kitą policijos tarnautoją, kaip netinkamą, perkelti į kitą apskritį. Kadangi toks perkėlimas tarnautojo į kitą apskritį ne tiek gali jį pataisyti, kiek daugiau sudemoralizuoti, todėl įsakau apskričių viršininkams tuo reikalu prašymų departamentui nesiuntinėti, bet, nesant galimumo disciplinariu būdu sutvarkyti tarnautoją vietoje, geriau tarpininkauti jį visai paleisti iš tarnybos, kaip netinkamą, nurodant konkrečiai jo netinkamumo motyvus.

§ 4.

Departamente gaunami raštai su visai neaiškiais parašais, dėl ko neretai kyla abejonių, ar siunčiamasis raštas yra pasirašytas to asmens, kuris turėjo teisės jį pasirašyti.

Tam išvengti, ypač raštuose, surištuose su pinigine apyskaitomis bei siunčiamuose aukštesnei įstaigai, visi asmenys ir visuose be išimties raštuose turi pasirašinėti kuo aiškiausiai pilna pavarde ir rašalu.

Originalą pasirašė

A. Jakobas, departamento direktorius.

ŽINIOS

apie kontrabandos judėjimą Lietuvos pasieny (išskiriant Klaipėdos kraštą) nuo 1925 m. IV—1 iki VII—1.

I. Latvijos siena

Kretingos bare

Sulaikyta asmenų	37
" kontrabandos:	
Spirito	30 litrų
" denaturuoto	10
Revolverių	1 št.
Džiovintų slyvų	4 kilg.

Mažeikių bare

Sulaikyta asmenų	10
----------------------------	----

Šiaulių bare

Sulaikyta asmenų	34
" kontrabandos:	
Kiaušinių	335 št.
Kminių	37 kilg. 900 gr.
Šprotų	420 dėž.

Biržų bare

Sulaikyta asmenų	16
" kontrabandos:	
Piaunamų mašinų	1 št.
Šienui piauoti dalgių	1 št.
Arklių	1 št.

Rokiškio bare

Sulaikyta asmenų	15
----------------------------	----

Zarasų bare

Sulaikyta asmenų	12
" kontrabandos:	
Pintinių	1 št.
Mundirų	1 "
Marškinių	1 "
Kelnių	1 "
Muilo	400 grm.
Lašinių	200 "
Cukraus	300 "

II. Demarkacijos linija

Zarasų bare

Sulaikyta asmenų	23
" kontrabandos:	
Maišų	1 št.
Naminių siūlų	2 kamuol.
Pakulų	600 grm.
Naminio audeklo	11,50 mtr.

Utenos bare

Sulaikyta asmenų	18
----------------------------	----

Ukmergės bare

Sulaikyta asmenų	28
" kontrabandos:	
Telyčių	1 št.
Karvelių	6 št.

Trakų bare

Sulaikyta asmenų	38
" kontrabandos:	
Sacharino	25 kilg.
Tabako	51 "
Dėvėtų suknelių	1 št.
Lovoms užtiesalų	1 "
Sen. vilnon. skepetų	1 "
Vartotų staltiesių	1 "
Naujų rankšluosčių	2 "
Spalvuoto audeklo	1 mtr. 58 ctm.
Druskos	74 kilg.
Arklių	1 št.

Alytaus bare

Sulaikyta asmenų	5
" kontrabandos:	
Druskos	353 kilg. 280 gr.
Kalkių	70 "

Seinų — Marijampolės bare

Sulaikyta asmenų	76
" kontrabandos:	
Druskos	155 kilg.
Tabako	12 " 500 gr.
Dirželių odin. prie žydų poterių	30 št.
Blekučių prie durų (žydams)	500 "
Pergamento šmotel. su žydų maldomis	200 "
Siūlų siuvimui žydų mald. rūb.	4 kamuol.
Žydiškų poterių „Tvilen“.	164 št.
Viršelių prie žydiškų poter.	50 "
Pergamento	9 mtr.

III. Vokietijos siena

Vilkaviškio bare

Sulaikyta asmenų	42
" kontrabandos:	
Veidrodžių įvair. didumo	377 št.
Degamo spirito	116 litrų
Kepurių	1 št.

Šakių bare

Sulaikyta asmenų	32
" kontrabandos:	
Spirito	629,35 ltr.
Kojinių vyriškų	4 št.
Nosinių	6 št.
Guminių kamščių buteliams	3 klg. 300 gr.
Šokolado	17 pl.
Elektros lempučių	12 št.
Papirosų	60 "
Siuvam. mašinoms kojų	1 "

Viršutinio apsvilkimo	1 komp.
Kelnių	1 št.
Gimnastiorkų	1 št.
Peilių	1 št.
Diržų	1 št.

**Klaipėdos krašto valst. pol. darbuotės
š. m. birželio mėn. 1 — 30 d. ištrauka**

Kontrabandos judėjimas Klaipėdos krašte

Sulaikyta:

1. Spirito	2720 ¹ / ₂ litr.
2. Anodijos	140 "
3. Denaturato	557 "
4. Likerio	4 ¹ / ₂ "
5. Cigarų	800 štuk.
6. Cigaretų	100 "
7. Tabako	5 klg.
8. Laivelių irklinių	2 štuk.
9. " būrinių	1 "
10. " motorinių	1 "
11. Arklių su pakinktais	1 "
12. Vežimų	1 "
13. Miežių	33 ¹ / ₂ klg.
14. Amer. dolerių	10
15. Latvių rublių	10

Išduota:

1. Sienai pereiti leidimų	7877 štuk.
2. Vizų	607 "

Sulaikyta:

1. Už kontrabandos gabenimą	33 asm.
2. " slaptą sienos perėjimą	2 "
3. " apsigyvenimą be svetimšalio liudymo	1 "
4. " neturėjimą prie savęs dokum.	1 "
5. " girtuokliavimą	12 "
6. " triukšmo kėlimą	12 "
7. " dainavimą prieš liet. dainų	4 "

Sustatyta protokolų:

1. Už įvairius prasižengimus 77

Klausimai ir atsakymai

Vyr. polic. J. Milieškai. Tarnybinį kaspiną ant rankovės, raudoną antrankį, kaip tamsta vadini, provincijos policija, kuri, kaip tamsta sakai, be pertraukos eina tarnybos pareigas, gali be ypatingo vargo nešioti.

Paties policininko pareiga žiūrėti, kad jojo tarnybinis kaspinas nesuplyštų. Sykį suplyšusį jis privalo pasirūpinti nauju pakeisti. Šis tamstos klausimas nėra svarbus, ir be didelio galvosukio išrišamas.

I antrąjį klausimą — del vasarinių rūbų po licininkams — paaiškiname, kad vasarinius rūbus smėlio spalvos turi teisės savo lėšomis taisyti tik policijos valdininkai.

X. policijos valdininkui. Del tamstos ėmimo karo tarnybon, tamsta privalai kreiptis į naujokų ėmimo komisiją, nes komisijoms yra duoti atatin-kami nurodymai, kuriais einant jos gali skirti at-sargon arba imti karo tarnybon.

Polic. C. Poškui. Susirgęs, beeidamas tar-nybos pareigas, policininkas gali būti gydomas veltui (valstybės lėšomis).

Antras tamstos klausimas nėra aiškus. Kaip tamsta, nepadaręs pertraukos, persikėlei iš kr. aps. m-jos į v. r. ministeriją tarnauti?

Policijos tarnautojai, paduodami savo virši-ninkams pareiškimus gauti atostogų, privalo juos apmokėti žyminiu mokesniu 2 litais.

Valstybės tarnautojas, susirgęs pareigas einant, savo gydymui gali gauti valstybinės pašalpos, jojo vyresnybei tarpininkaujant.

N. rajono viršininkui. Tamstos klausiamu at-veju, valdininkas už pavedamų pareigų ėjimą ne-turi teisės gauti papildomo atlyginimo.

Pol. J. Valentinui. Abiem jūsų viršininkams sutinkant, galite savo tarnybos vietomis pasikeisti.

**Leidžia Piliesių Apsaugos Departamentas
Redaktorius Antanas Jakobas**

GERIAUSIA PROGA LAIMEI IŠMĖGINTI

Š. m. rugpiūčio m. 25 d. įvyks Lietuvos Lošimas.
Raudonojo Kryžiaus VII loterijos 4-os kl.

Dar liko išlošti 5155 laimėjimai
bendra suma

Lity 403.450.

Bilietai parduodami: Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Loterijos Valdyboj, Kaune,
Laisvės alėja 35, Ūkio Banko bei Prekybos ir Pramonės Banko skyriuose, visose
pašto įstaigose Kaune ir provincijoj ir pas agentus.

DOMĖS VISIEMS!

Užeikite į

Samuelio Muškato ir Ko krautuve,

== Laisvės alėja № 61 (telef. 869). ==

Čia jūs įsitikinsit, kad tik geriausios rūšies ir įvairių firmų parduodami visai neaukštomis kainomis visoki medžioklės šautuvai, kaip tai: «A. Fracotte Co», «Bayard — Pieper» «Fabrique Nationale d'Armée de Guerre», Liège. Šautuvai «žviruvki» «Sauer Sohn», «Gecado», «Geco» ir kiti įvairių modelių ir kalibrų vokiečių, belgų ir ispanų revolveriai, parakas, šoviniai, gilzos, šruotai ir visos kitos medžioklės reikmenys. Taipgi geležies išdirbiniai, varomieji diržai ir žemės ūkio įrankiai.

Koperatyvų medžioklės sąjungai duodama žymi nuolaida

LIETUVI!

Jei nori turėti namie tikros tiesos lietuvišką žodį, skaityk ir platink tautinės krypties visuomenės politikos ir literatūros laikraštį

„LIETUVI“,

kurs, gerbdamas kiekvieno žmogaus tautinius jausmus ir įsitikinimus stovi nepriklausomos Lietuvos sargyboje ir nori, kad mūsų tėvynė tikrai būtų nepriklausoma valstybė, kad joje visiems būtų gera gyventi, kad jos visi gyventojai būtų tikrai laisvi ir lygūs, kad Lietuvoje niekas nieko neskriaustų, kad kiekvienas žmogus džiaugtųsi savo darbu.

„LIETUVIUI“ rūpi ne tik Lietuva su sostine Vilniuje, bet ir visi lietuviai, gyvenantieji svetur, o taip pat ir visos žmonijos labas.

„LIETUVIO“ atsakomasai redaktorius O. Ambraziejūtė. Artimiausieji redakcijos nariai yra: A. Smetona, prof. A. Voldemaras ir Iz. Didžiulis.

„LIETUVIO“ kaina Lietuvoje: mėn. — 4 lt., $\frac{1}{2}$ metų — 22 lt., metams — 44 lt.; užsieniuose mėn. — 6 lt., $\frac{1}{2}$ metų — 35 lt., metams — 68 lt.

„LIETUVIO“ redakcija ir administracija: Kaunas, Mickevičiaus g-vė 11 nr. Tel. 1414.

K. Narkevičiaus ir V. Atkočiūno spaustuvė
Kaune, Maironio g-vė 14. Telef. 13-35.